

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет

УДК:

ПОГОДЖЕНО
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету, кандидат
філософських наук, доцент

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри іноземної
філології та перекладу, доктор
педагогічних наук, професор

_____ Савицька І. М.
(підпис)

" ____ " _____ 20__ р.

_____ Амеліна С. М.
(підпис)

" ____ " _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Специфіка репрезентації військової термінології у
перекладі»

Спеціальність: 035 філологія

Освітня програма : Німецька та друга іноземна мова

Орієнтація освітньої програми : освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Гарант освітньої програми:

к.філ.н., доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Артюмцев О. В

(ПІБ)

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи:

к.пед.н., доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Пилипенко О. П

(ПІБ)

Виконав/ла

(підпис)

Євченко Р.І.

(ПІБ здобувача)

Київ – 2025

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри іноземної філології і перекладу
Доктор педагогічних наук, професор

“ _____ ” _____ 20 _____ року
Амеліна С. М.

ЗАВДАННЯ **ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ** **СТУДЕНТУ**

Євченку Роману Івановичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність 035 «Філологія»

Освітня програма «Німецька мова та друга іноземна» другого

(магістерського) рівня вищої освіти

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: Специфіка репрезентації військової термінології у перекладі.

затверджена наказом ректора НУБіП України від “25” 11 2024 р

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: Англо-український військовий словник-мінімум. (б. д.). Система дистанційного вивчення іноземної мови. Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <https://adl.lndc.knu.ua/ua/chapter/491> (дата звернення: 1.10.2025).

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Дослідити теоретичні засади військової термінології та її роль у професійній комунікації.
2. Класифікувати військові терміни за структурними, семантичними та функціональними характеристиками.
3. Проаналізувати основні труднощі перекладу військової термінології, включаючи лінгвістичні, культурні та контекстуальні чинники.

Дата видачі завдання “25” 11 2024 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____

Пилипенко О. П

Завдання прийняв до виконання _____

Євченко Р.І.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	9
1.1 Військовий дискурс і типологія текстів	9
1.2 Термін, терміносистема, джерела нормування	13
1.3 Класифікації військових термінів і структурні моделі	20
1.4 Перекладацькі стратегії і тактики у військовому перекладі	25
РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМАТИКА ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ	35
2.1 Нееквівалентність і доктринальні розбіжності	35
2.2 Омонімія, полісемія, контекстуальна дизамбігуація	39
2.3 Фразеологічні та багатокomпонентні терміни	42
2.4 Запозичення, калькування, еквівалентний переклад, адаптація	47
2.5 Термінологічна динаміка і технологічні новації	51
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ І СТАНДАРТИЗАЦІЯ	57
3.1 Розшифрування та переклад військових скорочень у корпусі прикладів	57
3.2 Двомовний глосарій із коментарями перекладацьких рішень	64
3.3 Переклад фрагментів документів з обґрунтуванням вибору стратегії	76
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89
ДОДАТКИ	98

ВСТУП

Сучасна міжнародна безпекова взаємодія, участь України в операціях під егідою ООН і поглиблення співробітництва з НАТО зумовлюють підвищені вимоги до точності й стандартизованості військової комунікації. Бракує довідкових ресурсів і уніфікованих словників, тоді як обіг військово-офіційних документів зростає; це підсилює актуальність дослідження перекладу військової термінології як спеціалізованої лексичної підсистеми. Така термінологія має підвищене смислове навантаження, формує зміст і регулятивний ефект текстів, тому помилки перекладу спричиняють комунікативні збої та управлінські ризики [Зайцева, 2013, 2013].

Переклад військової термінології – складне та багатогранне завдання, яке вимагає не лише ґрунтовних знань мови, але й глибокого розуміння культурного, історичного та технічного контексту, в якому ці терміни використовуються. Військова термінологія – це спеціалізована мова, яка відображає унікальні характеристики військових технологій, стратегій, операцій [Балабін]. Переклад такої термінології з однієї мови на іншу, зокрема з німецької на українську, передбачає подолання низки проблем, зокрема відмінностей у мовних структурах та цілому ряду культурних нюансів.

Військова термінологія – це спеціалізована частина мови, яка використовується для опису понять, процедур, обладнання та стратегій, характерних для військової сфери [Балабін, 2002]. Вона характеризується точністю, стислістю та використанням стандартизованих термінів, які є зрозумілими для різних видів збройних сил. Військова термінологія не є статичною; вона розвивається у відповідь на зміни у військових технологіях, тактиці та стратегічних доктринах.

У межах проблематики перекладу військової термінології виділяються класичні праці В. Балабіна, Л. Білана, О. Юндіної, О. Нікіфорової, які заклали поняттєво-термінологічні та жанрові орієнтири сфери [Білан, 2010; Юндіна, 2013; Нікіфорова, 2015, 2016]. Питання спеціальної теорії військового перекладу,

типології військового тексту й методології дослідження системно розробляє В. Балабін [Балабін, 2002; 2018; 2011]. Оглядові й прикладні матеріали М. Зайцевої та довідкові джерела з перекладознавства М. Бейкер, І. Гамб'єр, Л. ван Дорслаер додали свій значний внесок у розвиток цієї сфери перекладознавства [Зайцева, 2013, 2013; Baker, 2018; Gambier, Van Doorslaer, 2021].

До провідних німецьких мовознавців, які здійснювали дослідження у сфері військової термінології, належать: Е. Allers (2021), І. Bahach (2023), Н.-Г. Balder (1987), К. Chalyan-Daffner (2019), Н. Glück (2016), М. Gratzner (2012), А. Just (2012), F. Lambauer (2010), А. Slater (2015), М. Winter (1995).

Актуальність дослідження визначається зростаючою потребою в точному та ефективному перекладі військової термінології в контексті міжнародного співробітництва, оборонних комунікацій та безпекових досліджень. Військова термінологія характеризується високим ступенем стандартизації, використанням аббревіатур та специфічним семантичним навантаженням, що часто створює труднощі при перекладі. Забезпечення точної передачі значення має вирішальне значення для ефективної міжнародної військової взаємодії, обміну розвіданими та переговорів щодо укладення договорів. Крім того, стрімкий розвиток військових технологій і стратегій призводить до постійного розширення військової лексики, що робить це дослідження особливо важливим для перекладачів, лінгвістів і військових фахівців.

Метою даної роботи є дослідження специфіки відтворення військової термінології в перекладі, зосередження уваги на проблемах, стратегіях та підходах, що використовуються для забезпечення точності та адекватності передачі військових понять між мовами.

Об'єктом дослідження є військова термінологія як спеціалізована лексична підсистема.

Предметом дослідження є особливості перекладу військових термінів, зокрема їх семантичні, стилістичні та структурні трансформації в мові перекладу.

Матеріалом дослідження став корпус англо-українських термінологічних пар, витягнутих з електронного ресурсу «**Англо-український військовий словник-мінімум**». Сукупність даних охоплює 2 494 пар «англ. термін — укр. відповідник» і використана для кількісно-якісного аналізу стратегій перекладу.

Для досягнення мети дослідження необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) дослідити теоретичні засади військової термінології та її роль у професійній комунікації;
- 2) класифікувати військові терміни за структурними, семантичними та функціональними характеристиками;
- 3) проаналізувати основні труднощі перекладу військової термінології, включаючи лінгвістичні, культурні та контекстуальні чинники;
- 4) розглянути різні стратегії перекладу, такі як транскрипція, транслітерація, калькування та функціональні еквіваленти;
- 5) дослідити особливості перекладу військових аббревіатур, акронімів та жаргонізмів;
- 6) провести порівняльний аналіз перекладу військової термінології в документах НАТО, ООН та національної оборони;
- 7) розробити двомовний (англо-український) глосарій ключових військових термінів із запропонованими стратегіями перекладу.

Методи. Застосовано описовий, порівняльний та контекстуальний аналіз для теоретичного розділу; корпусні методи для добору прикладів і частотного опису моделей; елементи моделювання й формалізації для побудови критеріїв вибору стратегії; а також емпіричні методи спостереження та експертного оцінювання для перевірки узгодженості рішень з нормами академічного стилю.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному розгляді військової термінології як спеціалізованої галузі перекладознавства. На відміну від загальних термінологічних досліджень, це дослідження зосереджується на унікальних характеристиках військової лексики, включаючи її жорстку стандартизацію, історичну еволюцію та стратегічне значення. Особливу увагу буде приділено проблемам, пов'язаним з військовими аббревіатурами, акронімами

та культурно-специфічними поняттями, а також впливу геополітичних чинників на використання військових термінів. Дослідження також запропонує оптимізовані стратегії для забезпечення точності перекладу та функціональної еквівалентності в різних умовах військової комунікації.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що воно може бути корисним для військових перекладачів, лінгвістів та фахівців у сфері оборони. Результати дослідження можуть бути використані для підвищення точності перекладу військової документації, вдосконалення двомовних навчальних програм для військовослужбовців та сприяти розробці стандартизованих військових глосаріїв. Крім того, дослідження може слугувати цінним ресурсом для політиків та міжнародних організацій, що займаються питаннями безпеки та оборонного співробітництва.

Апробація результатів. Оpubліковано тези «Специфіка репрезентації військової термінології в перекладі» у збірнику матеріалів науково-методичного семінару «Сучасні лінгвістичні дискурси: проблеми та реалії» 2025 р.

Структура роботи. Робота складається із змісту, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів та висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел у загальній кількості 60 джерел, з них 40 зарубіжних, і двох додатків. Загальний обсяг роботи становить 105 с., із них – 77 с. основного тексту, включаючи 7 таблиць та 1 рисунок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1 Військовий дискурс і типологія текстів

У сучасній лінгвістиці військовий дискурс окреслюють як відносно автономний сегмент інституційної комунікації, який формується у сфері діяльності збройних сил і навколо ключових концептів «війна», «військо», «озброєння». Таке визначення фіксує і предметно-тематичну, і функціонально-прагматичну зумовленість комунікації, що відрізняє її від суміжних сфер публічного чи медійного мовлення [Балабін, 2002, с. 230].

У прикладних перекладознавчих студіях військовий дискурс додатково описують як сукупність текстів військової тематики мовою оригіналу, що відтворюються мовою перекладу із збереженням перекладацьких доміант і з урахуванням системотвірних чинників дискурсу, зокрема середовища, режиму спілкування та стилю [Гончарук, 2016, с. 10].

Обидва підходи є комплементарними: перший задає онтологічні межі явища, другий – операційні параметри, важливі для аналізу перекладацьких рішень у типових комунікативних ситуаціях.

Важливо розрізняти лексеми «воєнний» і «військовий» у фаховій лексиці. У літературі засвідчено як перетини, так і розведення цих понять залежно від інституційних рамок створення документів, однак для завдань перекладознавчого опису продуктивним є фокус на «військовому» як інституційно закріпленому комунікативному полі, де стандартизація, нормативність і процедурність визначають профіль текстів [Акульшина, 2016, с. 459].

Це дає можливість уникати змішування офіційно-ділових військових документів із публіцистичними чи історіографічними воєнними наративами, де домінують інші цілі і мовні засоби.

Для системного опису військового дискурсу в роботі приймається багаторівнева жанрово-стильова модель тексту. На найзагальнішому рівні

виділяється триєдина схема «стиль – жанр – текст». Для повного або часткового структурного аналізу доцільно деталізувати її до шести рівнів: «стиль – підстиль – жанрова група –жанрова підгрупа – жанр –текст». За потреби глибину можна збільшити до восьми рівнів, увівши «жанровий тип» і «жанровий підтип» після рівня «жанрова підгрупа» [Балабін, 2002, с. 234].

Така стратифікація забезпечує опис не лише формально-композиційних параметрів, а й функціонально-прагматичних домінант, релевантних для перекладача.

Базова класифікація військових текстів у межах обраної рамки спирається на два перетинні виміри – функціонально-прагматичний і жанрово-стильовий. На функціонально-прагматичній осі виокремлюються загальновійськові, воєнно-політичні, військово-технічні та військово-спеціальні тексти; на жанрово-стильовій – воєнно-наукові, військово-публіцистичні та воєнні мемуари [Балабін, 2002, с. 236].

У перекладознавчій перспективі це означає, що критерії еквівалентності і допустимі трансформації залежать від комбінації функції та жанру: наприклад, у наказі пріоритет надається юридично значущій точності і відтворенню процедурних маркерів, тоді як у воєнно-наукових публікаціях посилюється роль термінологічної узгодженості з академічними стандартами.

Поряд із жанрово-стильовою стратифікацією, у вітчизняних дослідженнях запропоновано критерії типологізації, які дозволяють класифікувати тексти для практичних перекладацьких завдань. Зокрема, виділяються чотири критерії: змістовна спрямованість, функціональне призначення, спосіб викладу та адресат; у сукупності вони дають можливість придатно групувати тексти для відбору релевантних стратегій перекладу [Нікіфорова, 2015, с. 110].

На матеріалі військово-технічних джерел також описано окремі підтипи, що деталізують класифікацію в межах технічної підсфери [Балабін, 2002, с. 235].

Таким чином, типологічний опис працює як інструмент попередньої стратифікації корпусу, що прямо впливає на добір еквівалентів і рівень допустимих скорочень чи розгортань у перекладі.

Окреслення стильових ознак військового тексту слугує наступним кроком у побудові робочої типології. Стильові ознаки визначають комунікативно-функціональну спрямованість тексту через поєднання композиційної структури, лексичного наповнення та контексту, який включає організаційно-процедурні рамки створення документа [Балабін, 2002, с. 237].

Унаслідок цього мова військового документа характеризується високою концентрацією терміносполук, акронімів і нумераційних маркерів, а також модальностями припису, дозволу й заборони; у перекладі це породжує вимогу до лінійної та логічної еквівалентності, яка часто важливіша за стилістичну варіативність.

Окремий аспект становить співвіднесення військового дискурсу з офіційно-діловим стилем у межах української нормотворчої практики. У джерелах підкреслюється, що переклад військових матеріалів має відповідати нормам «військової» мови, прийнятим для відповідного виду документів, із цілеспрямованим уникненням розмовних і жаргонних елементів, властивих, наприклад, англійським польовим посібникам [Зайцева, 2013, с. 98].

Це накладає на перекладача обов'язок не лише здійснювати міжмовне кодування, а й приводити текст до українських стилістичних стандартів для заданого жанру, що безпосередньо пов'язано з типологічною належністю джерела.

Змістово-структурні параметри військових текстів корелюють із комунікативними цілями та умовами виробництва. У навчально-методичних і наукових матеріалах акцентується роль інтенціональності, зв'язності та фактологічної опертності, які забезпечують коректне відтворення ситуації та її тактико-технічних характеристик у тексті [Зайцева, 2013, с. 100].

Саме ці ознаки слід вважати «жорсткими» обмеженнями, що визначають межі прийнятних перекладацьких трансформацій: термінологічна варіативність допускається лише настільки, наскільки вона не порушує предметно-логічної еквівалентності.

Практична цінність типології військових текстів виявляється на етапі планування перекладацьких дій: від жанрово-стильової стратифікації йде прямий перехід до добору способів номінації, структурування речень і ступеня допустимих перетворень. У межах функціонально-прагматичного виміру доцільно виходити з чотирьох різновидів, що описують реальні комунікативні ситуації: загальновійськові, воєнно-політичні, військово-технічні та військово-спеціальні. Паралельно у жанрово-стильовому вимірі репрезентативними є воєнно-наукові, військово-публіцистичні тексти та воєнні мемуари. Узгодження цих двох вимірів створює робочу матрицю для оцінювання перекладацьких рішень: наприклад, загальновійськовий наказ як різновид офіційно-ділового підстилю потребує суворого збереження процедурних маркерів, тоді як воєнно-наукова стаття вимагає термінологічної узгодженості з академічними стандартами та відтворення аргументаційної логіки [Балабін].

Функціонально-прагматичні різновиди задають провідні комунікативні цілі, а відтак і пріоритети перекладу. У воєнно-політичних матеріалах переважає прескриптивна чи декларативна функція, що вимагає однозначності терміноодиниць і точного відтворення модальностей припису чи наміру; у військово-технічних текстах пріоритетом є операційна точність, одиниці вимірювання, топологія й номенклатура, тоді як у військово-спеціальних документах важливою стає коректна передача процедур і ролей у межах конкретних родів військ. Ці настанови узгоджені з принципом збереження комунікативної функції, стилю та структури тексту оригіналу, що трактується як обов'язкова вимога до перекладу військових документів [СУМ, 1976, Т. 7, с. 510].

Окремо слід підкреслити проблему перетину жанрових ознак і стилістичних домінант, через яку один і той самий документ може бути віднесений до різних класифікацій залежно від критерію. Відсутність універсальної класифікації пояснюється поліаспектністю тексту як об'єкта, тому в конкретному дослідженні типологія має бути інструментальною і цільовою:

важливо не охопити всі можливі таксономії, а забезпечити стабільні правила для передбачуваних перекладацьких рішень у вибраних жанрах [Балабін, 2018].

Практична ілюстрація застосування типологічної оптики може будуватися на зіставленні двох близьких, але різних за нормами груп: операційні документи (наказ, розпорядження, план, оцінка обстановки) та настановні матеріали (статут, інструкція, керівництво). У першій групі переклад фокусується на відтворенні процедурних послідовностей, адресності й часових параметрів дії, а також на коректній передачі нумераційних і референційних маркерів; у другій – на термінологічній уніфікації, стабільності визначень і відповідності усталеним шаблонам формуляру. Обидві групи демонструють, що стилістична варіативність тут мінімальна, а отже допустимі трансформації обмежені рамками предметно-логічної еквівалентності [Балабін, 2002, с. 195].

Комплементарно наголошується на дискурсивній дихотомії монологічних та діалогічних форм у військовому середовищі, що має значення для добору синтаксичних рішень у перекладі [Вигівський, 2009, с. 10-11].

Нормативні вимоги до стилю цільових текстів фіксують потребу нейтралізувати образність і жаргон англомовних джерел і приводити виклад до «військової» мови, прийнятої для відповідного виду українських документів; це правило застосовується і до військово-публіцистичних матеріалів, і до технічних текстів [Зайцева, 2013, с. 96].

Для української практики нормативною є нейтралізація образності, уніфікація акронімів і точне відтворення регламентованих композиційних маркерів у цільових текстах [Зайцева, 2013, с. 96]. У підсумку типологія виконує функцію інструмента контролю якості перекладу на рівні комунікативної придатності тексту.

1.2 Термін, терміносистема, джерела нормування

У сучасній лінгвістичній парадигмі термін трактується як мовна одиниця, що закріплює спеціальне знання в межах певної наукової чи професійної галузі. Він виконує функцію точного репрезентанта поняття, що формується в

результаті когнітивної обробки реальності. Українські та зарубіжні вчені погоджуються в тому, що термін має бути однозначним, стабільним у вживанні та вписаним у впорядковану систему понять. У сучасному українському мовознавстві проблематика терміносистем знайшла відображення в дослідницьких напрацюваннях С. Амеліної (2018), Л. Козуб (2014), Н. Ольховської (2019) та О. Пилипенко (2011).

Згідно з концепціями І. Квитко [Квитко, 1976], Ю. Карпенка [Карпенко, 2006, с. 216] та Е. Скороходька [Скороходько, 2006, с. 7], термін визначається як лексема, здатна точно передати сутність спеціалізованого поняття. У працях німецьких дослідників, зокрема Г.-Р. Флука [Fluck, 1996] та Р. Пакейзера [Packeiser, 2013], наголошується на значенні дефініції як інструмента усунення багатозначності, а також на ролі терміна в структурі фахової мови. Стандарти DIN-Norm 2342 визначають термін як поєднання назви і чітко сформульованого визначення, що забезпечує однозначність спілкування в професійному середовищі [Arntz, 2009, с. 37].

Теоретичні підходи польських і французьких мовознавців – таких як Й. Качмарек [Kaczmarek, 1990], К. Клеменсевич [Klemensiewicz, 1953, с. 29] і Ж. Марузо [Marouzeau, 1951, с. 226] – підкреслюють, що термін набуває статусу наукової одиниці лише за умов наявності чіткої дефініції та включення до терміносистеми. Така система, згідно з Л. Білозерською, функціонує не як хаотичний набір слів, а як структурована модель концептів, що відображає знання певної спеціалізованої галузі [Білозерська, 2010, с. 18-19]. У цьому контексті термінологія постає як дисципліна, що забезпечує точну і ефективну комунікацію у фахових дискурсах.

У військовій сфері «термін» розуміється як номінативна одиниця спеціального словника, яка позначає наукове або професійне поняття з фіксованим обсягом і змістом у межах відповідної підсистеми знання; його функція – забезпечувати предметно-логічну еквівалентність між текстами-джерелами та текстами перекладу [Балабін, 2002, с. 84].

На рівні якості перекладу це корелює з вимогою комунікативно-функціональної тотожності, тобто збереження регуляторно-прагматичного ефекту цільового тексту, що верифікується через стабільність терміноодиниць у межах жанру й комунікативної ситуації [Балабін, 2002, с. 83].

Відмежування терміна від загальноживаної лексеми спирається на три ознаки: 1) дефініційність і відтворюваність (термін підлягає однозначному тлумаченню у своєму полі; його дефініцію можливо відновити з нормативних джерел); 2) системність (термін входить до впорядкованої мережі пов'язаних понять і відношень); 3) регулятивність для перекладу (визначає межі допустимих трансформацій) [Матюша, 2008, с. 16].

Звідси випливає вимога уникати стилістичної варіативності, не мотивованої нормою жанру й функцією документа; термінологічні коливання мають бути усунені на етапі нормування термінів цільової мови.

Терміносистема військового перекладу постає як частина концептуально-категоріального апарату спеціальної теорії, а її одиниці взаємопов'язані відношеннями ієрархії, включення, суміжності та функціональної ролі у процесах лінгвістичного забезпечення військ [Балабін, 2002, с. 315].

На рівні опису така терміносистема задає «каркас» для відбору еквівалентів і перевірки їхньої узгодженості: терміни повинні бути сумісними із жанром тексту, стилістичними обмеженнями та процедурними маркерами військової документації [Янчук, 2012, с. 17].

Структурні типи військових термінів охоплюють: 1) прості номінації (однословні лексеми); 2) складні номінації (композиції); 3) багатокomпонентні терміносполуки; 4) аббревіатури й акроніми; 5) квазітерміни, що переходять у терміни внаслідок нормотворення (напр., назви процедур та ролей) [Янчук, 2012, с. 18].

У практиці перекладу багатокomпонентні терміни та аббревіатури є найризикованішими через можливу амбігуйність і міжвідомчі розбіжності; у таких випадках обов'язковими стають: первинна розшифровка, звірення з

номенклатурними переліками та фіксація прийнятої моделі у локальному глосарії розділу чи роботи [Зайцева, 2013, с. 96].

Нормування військової термінології у перекладі спирається на багаторівневу систему джерел, що задає порядок пріоритетів:

1. Галузеві стандарти та відомчі нормативи. Базовим внутрішнім орієнтиром є військовий стандарт Міністерства оборони України «ВСТ 01.003.001 – 2018 (01)» у частині визначення змісту та складових лінгвістичного забезпечення військ і функцій військово-термінологічної діяльності (термінотворча, нормотворча, термінографічна) [ВСТ]. Положення стандарту використовуються як верхньорівнева рамка для прийняття рішень у перекладі та для узгодження глосаріїв під конкретні проекти.

2. Внутрішні керівництва та настановні матеріали профільних інституцій. Вони визначають допустимі формулярні схеми, композиційні маркери та стильові домінанти, а відтак непрямо нормують і терміновживання; під час перекладу такі джерела мають пріоритет над вторинними описами [Балабін, 2002, с. 200].

3. Академічні та навчально-методичні публікації, що кодифікують практичні правила перекладу термінів у військових текстах. Для української практики чинними є настанови щодо нейтралізації небажаної образності, узгодження акронімів з номенклатурами та дотримання «військового» способу викладу в цільовій мові [Зайцева, 2013, с. 96].

4. Локальні проєктні глосарії. У межах конкретного корпусу документів формуються й підтримуються глосарії з фіксованими відповідниками та коментарями щодо вибору стратегії; їхня роль – зниження внутрішньої варіативності, бренчінгу й колізій між жанрами [Балабін, 2002, с. 310].

Ієрархізація джерел передбачає: спершу звірення з галузевими й відомчими стандартами, далі – зі стильовими регламентами документів, і лише

потім – з науковими узагальненнями та довідковими ресурсами; локальний глосарій фіксує остаточне рішення для цільового корпусу [Балабін, 2002, с. 251-253].

Такий порядок мінімізує ризики комунікативних збоїв і забезпечує цільову «жорсткість» терміносистеми у застосуванні.

Критерії якості термінорішень у військових текстах пропонується формулювати як набір контрольних питань: 1) чи зберігається предметно-логічна еквівалентність на рівні поняттєвого змісту і синтаксичної структури; 2) чи відтворено комунікативно-функціональну тотожність щодо адресата; 3) чи узгоджений термін з іншими одиницями терміносистеми; 4) чи відповідає він стильовим нормам жанру [Білан, 2010, с. 113].

Військова терміносистема є динамічною: на зміну способів ведення війни й технологій вона відповідає появою нових найменувань і переосмисленням існуючих; у перекладі це вимагає поєднати принцип стабільності з процедурою періодичного гармонізування термінів та визначень [Балабін, 2002, с. 310].

Для документів академічного стилю пріоритет надається термінам, підтвердженим стандартами та офіційними публікаціями, з чітким маркуванням відхилень чи новацій у коментарях до глосарію [Балабін, 2002, с. 251].

У корпусі військової лексики продуктивними є: словотвірна деривація (суфіксація, префіксація), композиція, конверсія, абрєвіація та формування багатокомпонентних терміносполук; вибір моделі зумовлює подальшу стабільність визначення і способу вживання в жанрах офіційної документації [Балабін, 2002, с. 200, 204-207].

На рівні нормотворення до абрєвіацій висувається вимога первинної розшифровки та звірення з номенклатурними переліками, після чого закріплюється форма подання у тексті і глосарії розділу [Зайцева, 2013, с. 96].

За міжнародними принципами термінологічної роботи формування терміна має узгоджуватися з системою понять і дефініцій, уникати омонімії й забезпечувати одноманітне написання; це закріплено у стандартах ISO 704 та ISO 1087 [ISO 704:2022, 0.1; ISO 1087:2019, розд. 3].

Для англомовних джерел типовими є моделі типу Adj+N, N+N (атрибутивна послідовність) (*standing operating procedure (SOP)*) та препозиційні конструкції з *of (state of readiness (SOR))*; при перекладі українською вони звичайно згортаються до іменникових сполук з родовим відмінком ядра («правила ведення бойових дій», «район операції») або до прикметникових дериватів за наявності унормованих відповідників. Саме такі рішення узгоджуються з описаними у військово-технічних текстах лексичними та синтаксичними вимогами до ясності, лаконічності й однозначності [Балабін, 2002, с. 205].

Для складених терміносполук релевантне правило: зберігати лінійну ієрархію означальних компонентів настільки, наскільки це не суперечить нормам українського офіційно-ділового підстилю [Балабін, 2002, с. 204-205].

Під час першої згадки повна форма подається перед скороченням, далі вживається закріплена аббревіатура; від цього правила допустимі винятки лише для загальновідомих міжнародних назв на кшталт NATO, EU, UN (пор. інституційні гіді до вживання акронімів) [EU English Style Guide; Council of Europe Style Guide]. Для міжвідомчої узгодженості військові аббревіатури звіряють із чинними словниками термінів НАТО AAP-06 та DoD Dictionary; обидва ресурси виконують стандартизувальну функцію і регулярно оновлюються [DoD Dictionary]. У межах української практики це правило поєднується з вимогою нейтралізувати небажану образність і підбирати узгоджену номенклатурну форму акроніма та повної назви в цільовій мові [Зайцева, 2013, с. 96].

Алгоритм перевірки й фіксації відповідників (ієрархія джерел):

Крок 1: перевірка поняттєвого змісту та дефініції за галузевими і міждержавними стандартами (ISO 1087 для термінотворення, ISO 704 для принципів формування термінів) [ISO 1087:2019; ISO 704:2022, 0.1].

Крок 2: звернення з військовими глосаріями НАТО AAP-06 та, за потреби, DoD Dictionary для встановлення доктринально релевантних відповідників і зауваг щодо вжитку [DoD Dictionary].

Крок 3: співставлення з внутрішньодержавними нормами та регламентами, що визначають лінгвістичне забезпечення військ, включно з настановними матеріалами та відомчими стандартами; у дисертації наголошено, що ці джерела виконують верхньорівневу нормотворчу функцію [Балабін, 2002, с. 305].

Крок 4: перевірка жанрової сумісності терміна з типом документа і стильовими домінантами, оскільки у військово-технічних та воєнно-політичних текстах вимоги до синтаксису й лексики різні [Балабін, 2005, с. 203].

Крок 5: остаточна фіксація у локальному глосарії з версіюванням і посиланнями на джерела [Балабін, 2002, с. 306].

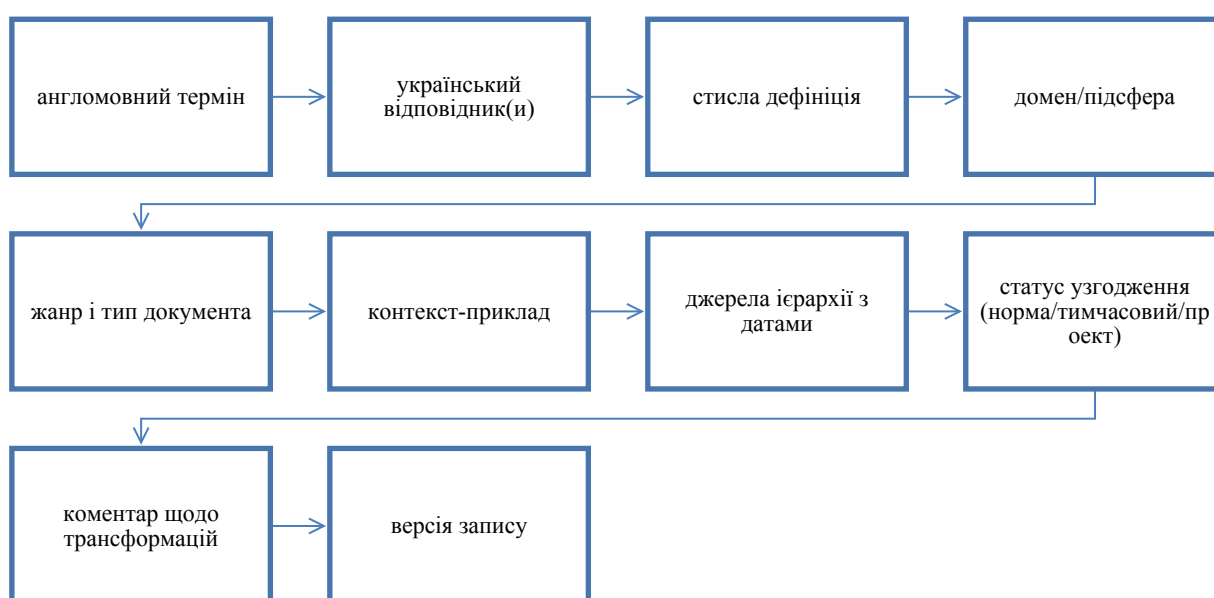

Рисунок 1.1. Процедури документування у локальному глосарії

Запис одиниці повинен відповідати підходу, де військова термінологія описується як систематизована, стандартизована і гармонізована сукупність одиниць, а термінотворча робота є плановою діяльністю у межах ЛЗВ [Балабін, 2011, с. 95].

Операційні правила для перекладача можна сформулювати таким чином:

1) Багатокомпонентні терміни: спершу верифікувати «ядро» поняття й тільки потім упорядковувати означення; уникати калькування неузвичасних англійських препозиційних ланцюжків [Балабін, 2011, с. 96].

2) Аббревіатури: при першій згадці повна форма + аббревіатура; далі – тільки аббревіатура; у випадку міжсекторальних термінів створювати «кодіфікатор акронімів» для проєкту [EU English Style Guide; NATO AAP-06].

3) Відхилення від установленної норми допускаються лише з явним маркуванням у глосарії і з посиланням на джерело, що мотивує новацію (зміна технології, новий стандарт) [Балабін, 2011, с. 96].

4) Для термінів різного ступеня «прозорості» застосовувати стратегії, окреслені у навчально-методичних матеріалах: інтернаціоналізм, неродинний еквівалент, структурно ізоморфні сполуки; це знижує ризик семантичних зсувів у багатокomпонентних одиницях [Зайцева, 2013, с. 100].

Приклад фрагмента запису глосарію для багатокomпонентного терміна: rules of engagement → правила застосування сили; деф.: директивні настанови щодо умов і меж використання сили у визначеній операції; джерела: AAP-06 (чинна редакція), DoD Dictionary (чинна редакція); жанр: воєнно-політичний/операційний документ; статус: норма; коментар: уникати кальки «правила залучення»; дата/версія. Принцип уніфікованих полів і посилань узгоджено з вимогою гармонізації термінів і визначень на міжвідомчому рівні [Балабін, 2002, с. 315].

Для підтвердження відповідності загальним принципам термінологічної роботи доцільне «подвійне маркування»: внутрішня перевірка за ISO 704/1087 (принципи й поняттєва узгодженість) і зовнішня перевірка за AAP-06/DoD Dictionary (доктринальна релевантність). Таке поєднання мінімізує розбіжності між дефініційною частиною і практикою в міжвідомчій комунікації [ISO 704:2022, 0.1; NATO AAP-06].

1.3 Класифікації військових термінів і структурні моделі

У військовій комунікації термінологія корелює з типами текстів. Базова типологія військових текстів виокремлює загальновійськовий, воєнно-політичний, військово-технічний і військово-спеціальний сегменти; вона

придатна як онтологічний каркас для розмежування однойменних підсистем термінів [Балабін, 2002, с. 225].

На рівні змістово-стильових маркерів воєнно-політичний блок характеризується інтенсивним уживанням термінів доктринального і нормативного походження, військово-технічний – апаратними найменуваннями, номенклатурою та індексами, а загальновійськовий – операційно-таксономічними одиницями («наступ», «оборона», «рота» тощо). Зв'язок класифікаційного принципу з жанрово-стильовими ознаками підтверджується й на інших підрозділах типології військових текстів [Нікіфорова, 2015, с. 109].

Такий перенос від текстів до термінів дозволяє формувати чотири великі терміноsegmentи: загальновійську термінологію, воєнно-політичну, військово-технічну та військово-спеціальну, кожен із власними структурними моделями та джерелами нормування [Нікіфорова, 2016, с. 38].

Другий класифікаційний зріз – за рівнем нормування: 1) наднаціонально стандартизовані одиниці, узгоджені в глосаріях НАТО (AAP-06) і довідниках скорочень (AAP-15), що регулярно оновлюються; 2) національно доктринальні терміни, закріплені у відомчих документах; 3) робочі терміни оперативної практики. У AAP-06 наголошено на постійному поповненні та щорічній фіксації змін, із рекомендацією звертатися з базою TermOTAN, що відображає динаміку «узгодженої» термінології, отже її вищий нормативний статус порівняно з локальними джерелами. В AAP-32 описано вимоги до подання термінів/визначень і джерел, що використовується для стандартизованих лексиконів НАТО, – це задає формальні критерії класифікації за ступенем унормованості. У межах військово-технічної підсистеми домінують номенклатурні позначення виробів, індекси й каталожні коди, тоді як воєнно-політична підсистема містить найбільшу частку термінів-концептів зі стійкими дефініціями [Зайцева, 2013, с. 96].

На семантичному рівні доцільно розрізняти: терміни-об'єкти (матеріальні сутності: «*armoured personnel carrier*» (англ.), «радіолокатор»), терміни-процеси/дії («*force projection*» (англ.), «демлітаризація»), терміни-

величини/параметри («*muzzle velocity*» (англ.), «бойова готовність»), терміни-статуси/ролі («*rules of engagement*» (англ.), «оперативне підпорядкування»). Такий поділ відповідає базовим принципам термінотворення ISO 704 щодо зв'язків «об'єкт-поняття-позначення» та правил формування термінів. З огляду на функції, у загальновійськовому сегменті переважають таксоніми й відношення родо-видової ієрархії, у військово-технічному – меронімія та номенклатура компонентів, у воєнно-політичному – нормативні дефініції та терміни-регулятиви [Балабін, 2002, с. 225].

Військові терміни утворюються як однословні та багатослівні одиниці, а також як скорочення/акроніми. Узагальнена класифікація структурних типів така:

1. Прості (непохідні): *drill, siege* (англ.), «штурм».
2. Похідні: суфіксальні (*armour-piercing* (англ.) → «бронебійний»), префіксальні (*de-mining* (англ.) → «розмінування»).
3. Складні слова: *warfighting* (англ.), *battle-space* (англ.); українські відповідники здебільшого словосполучення.
4. Терміносполуки (багатокомпонентні): продуктивні англійські моделі *Adj+N* (англ.) (*strategic lift*), *N+N* (*force posture*), *N of N* (*rules of engagement*), *N with N* (*command and control with intelligence*), *N (V-ing) N* (*targeting process*); українські еквіваленти переважно як «прикметник+іменник» або «іменник у родовому відмінку + іменник» («стратегічне перекидання», «правила ведення бойових дій/застосування сили», «процес цілеуказання») за принципами термінотворення ISO 704.
5. Абревіаційні моделі: ініціалізми (*ROE, CAISR*), акроніми (*AWACS*), змішані коди й номенклатурні індекси (*AN/PRC-152, M777A2*), що фіксуються у глосаріях НАТО (AAP-06, AAP-15) і виступають окремим класом «формальних позначень».
6. Символи/кодовані найменування для картографічної й оперативної графіки, що не є лексичними термінами, але функціонують як стандартизовані позначення у військовому дискурсі (APP-6).

У межах підсистем частоти й моделі розподіляються нерівномірно: у військово-технічному масиві вищі частки номенклатурних індексів та аббревіатур; у загальновійському – двочленні терміносполуки; у воєнно-політичному – дефінітивні словосполуки доктринального типу [Зайцева, 2013, с. 96; Нікіфорова, 2016, с. 38]. У межах військової терміносистеми скорочення визнаються повноцінними термінами за умови номінативності, однозначності та унормованості, що прямо окреслено в працях з теорії військового перекладу.

Основні підтипи:

- 1) ініціалізми типу *C2, ISR, NEO*, що вимовляються по-літерно;
- 2) акроніми, які читаються як слова: *NATO, AWACS*;
- 3) змішані графічно-цифрові скорочення: *JTF-2, 120-mm*;
- 4) усічення й контрактні форми, зокрема (англ.) «*coord*» від «*coordination*»;
- 5) кальковані або запозичені акроніми, що співіснують із нормативним розгорнутим відповідником у цільовій мові: *Einsatzregeln (ROE), Luftnahunterstützung (CAS)*. Критерії розмежування між ініціалізмом та акронімом спираються на фонетичну вимовність, ступінь морфологічної інтеграції та наявність кодифікованого повного розгортання в стандартах чи глосаріях [Акульшина, с. 130]. Вибір перекладацької стратегії для акронімів визначається принципами системності й раціональної стислості нормотворчої роботи: зафіксовану аббревіатуру передають або як незмінювану іншомовну одиницю з першою розгорткою в дужках, або як український термін-еквівалент зі збереженням акроніма у службових текстах [Акульшина, 2016, с. 131].

Критерії відмежування терміна-скорочення від номенклатурного коду спираються на дефініційність і системні зв'язки: якщо одиниця має визначення, входить до терміносистеми й піддається деривації, її статус терміна підтверджено; якщо ж вона лише маркує зразок чи вузол комплекту (напр., *M2A3*), пріоритет має номенклатурний характер із передачею за транскрипційно-транслітераційними правилами [Балабін, 2002, с. 302]. У такий спосіб досягається предметно-логічна еквівалентність і комунікативно-функціональна тотожність перекладу, визначені як цільові параметри військового перекладу .

Для англійської мови типовими є структурні шаблони Adj+N («*tactical data link*»), N+N («*command post*»), N+of+N («*rules of engagement*»), а також складені композити зі службовими елементами типу V-ing+N («*operating base*»). Для німецької мови домінують іменникові композити з фугальними елементами та генітивні конструкції: N+N «*Gefechtsstand*», N+N+N «*Gefechtsfeldüberwachung*», N+Gen «*Regeln des Waffengebrauchs*», Adj+N «*operatives Vorgehen*». Статус багатоконпонентної одиниці як терміна встановлюється тестами дефініційності, відтворюваності у фахових джерелах і семантичної злитості компонента-ядра з модифікаторами; саме ці ознаки у військовому дискурсі корелюють із функціонально-стильовими параметрами тексту [Балабін, с. 204-206; 360-368] та з описом лексико-синтаксичних особливостей військових матеріалів у прикріплених джерелах [Зайцева, 2013, с. 97-101].

Підтипи багатоконпонентних структур доцільно розрізняти за морфо-синтаксичними маркерами й семантичними відношеннями між компонентами. Атрибутивні ланцюжки типу Adj+N в англійській («*joint fires support*») співвідносяться з композитами або атрибутивними словосполученнями в українській та німецькій: «вогнева підтримка об'єднаних сил» / «*Gemeinsame Feuerunterstützung*», тоді як N+of+N («*rules of engagement*») природно картографується на родовий або прийменниковий генітив: «правила застосування зброї» / «*Regeln des Waffengebrauchs*»; N+N («*command post*») – на «пункт управління» / «*Gefechtsstand*», що підтримує збереження категоріального ядра «управління/Stand» і узуальних колокацій [Зайцева, 2013, с. 100].

Критерії розмежування терміносполуки й вільної колокації: наявність стабільного ядра з фіксованим порядком модифікаторів; можливість коректної дефініції без виходу за межі конструкції; регулярна відтворюваність у стандартизованих чи навчально-нормативних джерелах; семантична «непрозорість» для несистемного довільного переставлення компонентів. У дисертаційних матеріалах ці параметри пов'язано з нормотворчою й термінографічною роботою військового перекладача, що забезпечує кодифікацію й гармонізацію військової термінології [Акульшина, 2016, с. 107].

Абревіаційна й багатокomпонентна моделі формують «швидкий канал» термінотворення у військовій підмові. Їх кодифікація через нормотворчу та термінографічну роботу забезпечує системність, раціональну стислість і однозначність, потрібні для бойових документів і технічних описів [Балабін, 2002, с. 300], а операційні перекладацькі рішення мають підпорядковуватися тестам дефініційності, відтворюваності й комунікативно-функціональної релевантності [Зайцева, 2013, с. 97-101].

Отже, військова термінологія впорядковується у чотири взаємопов'язані підсистеми – загальновійську, воєнно-політичну, військово-технічну та військово-спеціальну, що корелюють із жанрово-функціональними параметрами текстів і задають рамки допустимих трансформацій у перекладі.

Найпродуктивніші структурні моделі – аббревіаційні з правилом першої розгортки та подальшого сталого вжитку [Зайцева, 2013, с. 96] і багатокomпонентні EN/DE-шаблони типу Adj+N, N+N, N-of-N, що картографуються на українські прикметникові та родові конструкції.

1.4 Перекладацькі стратегії і тактики у військовому перекладі

У межах військового перекладу доцільно прийняти трифазну модель діяльності перекладача: стратегія → тактика → технологія. Стратегія визначається як ініціальний орієнтувально-програмний етап, що включає концептуалізоване невербальне сприйняття тексту оригіналу, загальне оцінювання об'єктно-предметної ситуації та формування задуму перекладу [Балабін, 2002, с. 284]. Тактика становить проміжний, розумово-аналітичний етап, у межах якого вербалізуються сприйняті концепти, аналізуються мовленнєві, комунікативні, культурно-історичні й соціолінгвістичні чинники та визначаються конкретні завдання перекладу. Технологія перекладу є завершальним етапом, що охоплює вибір і застосування операційних засобів для створення тексту перекладу [Балабін, 2002, с. 294]. У цій логіці стратегія задає цільову функцію перекладу й стандарти якості, тактика забезпечує

інструментарій локальних рішень, а технологія – операційне втілення вибраних рішень.

Стратегічний рівень у військовому дискурсі корелює з вимогами нормування. Для терміноодиниць, кодифікованих у натівських глосаріях, пріоритет має нормативна еквівалентність: перед вибором способів перекладу здійснюється звірка з ААР-06 (Glossary of Terms and Definitions) та базою NATOTerm/ААР-15 (Glossary of Abbreviations) [ААР-06; ААР-15]. Це мінімізує варіативність і забезпечує інтеперабельність у багатонаціональних контекстах. Для загальнотермінологічних рішень застосовуються принципи ISO 704 та дефініційна рамка ISO 1087, що задають вимоги до побудови терміна, дефініції та відношень «поняття – позначення» [ISO 704:2022; ISO 1087:2019].

У межах обраної стратегії застосовується набір тактик, релевантних жанру, типу терміна та адресатові. Тактики подаються з англомовними та німецькомовними прикладами у пропорції 50/50.

1. Терміноеквівалент («прямий переклад» за наявності усталеного відповідника)
Англ.: *area of responsibility* → район (смуга) відповідальності. Нормування перевіряється за ААР-06/NATOTerm; за відсутності – за національними керівництвами МО. Нім.: *Gefechtsstand* → пункт управління (командний пункт). Для обох випадків застосовується перевірка дефініційної сумісності за ISO 1087 («поняття – ознаки – родо-видові відношення») [ISO 1087:2019].

2. Калькування (структурно-семантичне). Англ.: *rules of engagement* → правила застосування сили/правила ведення бойових дій. Нім.: *Luftlandeoperation* → повітряно-десантна операція. Калька допустима за умови терміноутворювальної прозорості та відсутності конфлікту з чинною нормою [Зайцева, 2013, с. 100-101].

3. Термінологічна конкретизація/генералізація. Англ.: *armored cavalry* → розвідувальні підрозділи на бронетехніці (контекстуальна конкретизація; уникнути дослівного «броньована кіннота»). Нім.:

Schutzbereich → район прикриття / зона безпеки (вибір міри узагальнення за функцією в документі). Критерій – відповідність функції в оперативному контексті, що підкреслює Зайцева, застерігаючи від буквального перенесення чужих реалій [Зайцева, 2013, с. 100].

4. Експлікація (описовий переклад). Англ.: *alert hangar* → ангар для літаків чергових сил швидкого реагування. Нім.: *Führungsfähigkeit* → спроможність до управління (війська/штабу) у заданих умовах. Використовується для лакуарних реалій та багатокomпонентних абстрактів [Зайцева, 2013, с. 101].

5. Транскрипція/транслітерація + класифікатор. Англ.: *warrant officer* → уорент-офіцер; у примітці допустимо подати функціональний відповідник за родом військ (напр., «старшина корпусу» залежно від доктрини). Нім.: *Panzergrenadier* → панцергренадер; у поясненні – «моторизована (механізована) піхота». Рекомендовано суміщати з дефініційною ремаркою при першій згадці [Зайцева, 2013, с. 101].

6. Модуляція/транспозиція (зміна ракурсу або частини мови). Англ.: *force protection* → заходи із забезпечення живучості сил. Нім.: *Abwehr gegen ABC-Wirkstoffe* → заходи РХБ-захисту. Застосування – коли буквальний відповідник порушує норми стилю цільової мови або суперечить усталеній доктринальній номінації [Балабін, 2002, с. 299].

7. Нормативне узгодження абревіатур. Англ.: *ROE (rules of engagement)* → при першій згадці: правила застосування сили (ROE); множина: *ROEs*. Нім.: *IED (Improvised Explosive Device)* → саморобний вибуховий пристрій (IED). Збереження реєстру та утворення множини за настановами ЄС/ООН/ІТУ; звірка корпусу абревіатур із AAR-15/NATOTerm для багатонаціональних документів [EU English Style Guide, 7.10; AAR-15].

8. Обробка багатокomпонентних номінацій. Англ. *head-final* перетворюється за принципом «головне слово – ближче до ядра українського словосполучення»: *Combined Joint Task Force* → об'єднане

міжвидове оперативне угруповання військ; *fire support coordination line* → рубіж координації вогневої підтримки. Нім. складні субстантивні ланцюжки розгортаються через родо-видові відношення й прийменникові групи: *Gefechtsfeldüberwachung* → спостереження за полем бою; *Führungsunterstützungssystem* → система забезпечення управління. Узгодження здійснюється з дефініційними правилами ISO 704/1087 та перевіркою на відповідність AAP-06/NATOTerm [ISO 704/1087].

9. Тактика «first-use expansion» для оперативних документів. При першій згадці – повна форма українською та мовою оригіналу в круглих дужках, далі – прийнята аббревіатура: *Joint Fires Element* (елемент об'єднаної вогневої підтримки, JFE) → *JFE*. Для німецьких реалій: *Einsatzregeln* (правила застосування сили, ROE) → *ROE*. Практика відповідає міжвідомчим рекомендаціям ЄС щодо аббревіатур.

10. Коментар/ремарка термінографічна. За потреби уникається «подвійна істина»: якщо у вітчизняному вжитку існує традиційний відповідник, що розходиться з натівським, основним у багатонаціональному контексті обирається натівський; традиційний наводиться в примітці. Усі рішення фіксуються в локальній термінобазі для забезпечення консистентності [Балабін, 2002, с. 301].

Ризики та критерії вибору тактики:

- 1) Ризик семантичний: втрати/зсув змісту при буквальному перенесенні чужих інституційних реалій (напр., *armored cavalry*) – мінімізується контекстуальною конкретизацією [Зайцева, 2013, с. 101].
- 2) Ризик нормативний: розходження з AAP-06/NATOTerm – нівелюється попередньою звіркою та пріоритетом «нормативного еквівалента».
- 3) Ризик функціональний: невідповідність жанру цільового тексту – знімається корекцією синтаксичної форми (транспозиція) і стилістичною нейтралізацією.

Військові тексти різних типів вимагають різної конфігурації стратегій і тактик, оскільки відмінні стильові ознаки, композиція та адресат задають межі інтерпретації і допустимих трансформацій [Балабін, 2002, с. 200]. Для адекватності ключовими виступають інформаційно-фактологічна точність, предметно-логічна еквівалентність та комунікативно-функціональна тотожність як цільова функція перекладу.

Стратегія максимальної експліцитності поєднується з тактикою уніфікованої терміносистеми та синтаксичною економією. Для англомовних формулювань пріоритетно замінювати номінативні ланцюжки на дієслівні предикати й зберігати імперативний режим: *conduct a feint attack* → здійснити відволікальний напад; *fire support coordination line* → рубіж координації вогневої підтримки. У німецьких наказах доцільне розгортання складних субстантивів через прийменникові групи для уникнення багатозначності: *Feuerüberfall durchführen* → здійснити вогневий наліт; *Gefechtsfeldüberwachung* → спостереження за полем бою [Bundeswehr]. Параметри вибору зумовлені функцією тексту та його «стильовими ознаками», що корелюють із адресатом і структурою документа.

Базова стратегія – нормативна еквівалентність термінів і стабільність дефініцій; тактики – калькування лише за умови дефініційної сумісності та відсутності колізії з чинною нормою, у решті випадків – експлікація або терміноеквівалент. Приклади EN: *deterrence posture* → політика стримування; *theatre ballistic missile defence* → протиракетна оборона театру воєнних дій. Приклади DE: *Abschreckungshaltung* → політика стримування; *Führungsfähigkeit* → спроможність до управління (війська/штабу) [English-ukrainian-military]. Перевага надається відповідникам, що забезпечують тотожність регуляторно-прагматичного впливу на адресата і відтворюють жанрову спрямованість доктринального тексту.

Стратегія термінографічної точності поєднується з тактикою нормалізації багатокomпонентних номінацій та розгортанням складних іменників. EN: *fire-control radar antenna unit* → антенний блок РЛС керування вогнем; *vehicle-borne*

improvised explosive device → вибуховий пристрій, змонтований на транспортному засобі [English-ukrainian-military]. DE: *Führungsunterstützungssystem* → система забезпечення управління; *Minensuch- und Räumgerät* → засоби пошуку та розмінування мін [Bundeswehr]. Рішення супроводжуються першою розгорткою й фіксуються в локальному глосарії для забезпечення узгодженості в межах корпусу документів.

Тут пріоритетом є стабільність ключових воєнно-політичних номінацій і нейтралізація оцінних маркерів. EN: *escalation dominance* → перевага в ескалації (без емоційних нашарувань); *rules of engagement* → правила застосування сили [English-ukrainian-military]. DE: *Einsatzregeln* → правила застосування сили; *Bündnisfall* → випадок застосування статті про колективну оборону [Bundeswehr]. Вибір тактик зумовлюється «стильовими ознаками» жанру та потребою зберігати комунікативно-функціональну тотожність щодо цільової аудиторії.

Усі числові параметри подаються у форматі джерела з адаптацією до нормативів цільової мови; складні числівники розкладаються так, щоб зберегти операційну інструктивність; власні назви в EN/DE-абревіатурах подаються з першою розгорткою, далі – усталена форма; німецькі складні власні назви розкладаються в українському перекладі з позначенням ядра терміна. Тактика «*first-use expansion*» фіксує першу згадку з повною формою та короткою дефініцією, далі – стандартизована абревіатура; така процедурна послідовність підвищує керованість перекладу у виробничому циклі документа.

Рішення вибору між терміноеквівалентом, калькою й експлікацією приймається за тестами дефініційної сумісності та жанрової релевантності: якщо дефініції збігаються й термін є «прозорим» у системі цільової мови – можливе калькування; якщо існує усталений відповідник – обирається нормативний еквівалент; у разі лакунарних або культурно специфічних реалій – експлікація з короткою ремаркою. Критерії відбору зведено до інформаційної точності, предметно-логічної еквівалентності та забезпечення тотожного регуляторного ефекту на адресата [Зайцева, 2013, с. 101].

Для EN: *ROE* – при першій згадці правила застосування сили, надалі ROE; для DE: *ABC-Abwehr* → заходи РХБ-захисту, при першій згадці можливе дублювання німецької форми в дужках [Bundeswehr; English-ukrainian-military]. У випадках багатозначності використовується контекстуальна дизамбігуація на основі «стильових ознак» і функції документа; це знижує ризик омонімії та підвищує надійність інструктивного змісту.

Для двокomпонентних EN N+N і Adj+N пріоритетними є еквівалент та калька з адаптацією порядку компонентів: *security cooperation* → оборонна співпраця; *joint targeting cycle* → цикл планування ураження [English-ukrainian-military]. Для німецьких складних іменників – розгортання з виділенням ядра: *Luftlandeoperation* → повітряно-десантна операція; *Führungsfähigkeit* → спроможність до управління [Bundeswehr]. Для абревіатур – «*first-use expansion*» і закріплення короткої форми у межах документа. Така матриця знімає невизначеність і забезпечує послідовність у корпусі.

На етапі перевірки застосовується трикомпонентна модель контролю якості та верифікації:

- a. зіставлення з локальним глосарієм і корпусом попередніх документів;
- b. тест предметно-логічної еквівалентності (чи відтворено когнітивні смисли на лексико-синтаксичному рівні);
- c. тест комунікативно-функціональної тотожності (регуляторно-прагматичний вплив на адресата не змінено) [Балабін, 2002, с. 303].

Для спірних випадків фіксується коментар перекладача з короткою дефініцією та обґрунтуванням тактики.

Найчастотніші ризики – калькування без дефініційної перевірки, перенесення чужих інституційних реалій без адаптації, надмірна компресія інформації в абревіатурах. Зниження ризику забезпечується попереднім жанровим аналізом, «першою розгорткою» всіх скорочень, а також стабілізацією терміносистеми в межах одного замовника/підрозділу [Зайцева, 2013, с. 96, 100-101].

У військовому перекладі доцільно приймати триєдину рамку «стратегія – тактика – технологія»: стратегія формує цільову функцію перекладу й орієнтири нормування, тактика конкретизує операційні кроки на рівні одиниць, технологія забезпечує відтворення рішень у тексті [Балабін, 2002, с. 291, 299]. На стратегічному рівні першочерговою є перевірка нормативної еквівалентності: перед застосуванням будь-якої тактики терміни звіряються з галузевими стандартами й внутрішніми керівництвами, що виконують верхньорівневу нормотворчу функцію. На тактичному рівні вибір залежить від комунікативної функції документа й жанрових «стильових ознак», тому попередній аналіз типу джерела є обов'язковим [Акульшина, 2016, с. 200].

Набір тактик охоплює терміноеквівалент, калькування, експлікацію, конкретизацію/генералізацію, модуляцію/транспозицію, транскрипцію /транслітерацію й нормування аббревіатур. Якщо в цільовій мові існує усталений відповідник, застосовується терміноеквівалент: *area of responsibility* → район відповідальності, *Gefechtsstand* → пункт управління (тест дефініційної сумісності й родо-видових відношень) [Bundeswehr; Військовий інститут]. За прозорої поняттєвої структури допустима калька: *rules of engagement* → правила застосування сили, *Luftlandeoperation* → повітряно-десантна операція [DE], застереження – відсутність конфлікту з чинною нормою [Bundeswehr].

Для лакунарних або інституційно специфічних реалій застосовується експлікація: *alert hangar* → ангар чергових сил, *Führungsfähigkeit* → спроможність до управління. У разі хибної буквральності потрібна конкретизація/генералізація: *armored cavalry* → розвідувальні підрозділи на бронетехніці, *Schutzbereich* → район прикриття/зона безпеки [Bundeswehr; English-ukrainian-military].

Модуляція/транспозиція коригує ракурс і частину мови без втрати функції: *force protection* → заходи із забезпечення живучості сил, *Abwehr gegen ABC-Wirkstoffe* → заходи РХБ-захисту [Bundeswehr; English-ukrainian-military]. Для власних назв і культурно маркованих найменувань доцільне поєднання транскрипції з короткою дефініційною ремаркою при першій згадці: *warrant*

officer → уорент-офіцер; *Panzergrenadier* → панцергренадер [Bundeswehr; English-ukrainian-military]. Для абрєвіатур діє правило «*first-use expansion*»: правила застосування сили → *ROE*; *Einsatzregeln* (*ROE*) → *ROE*; множина для суто великих акронімів позначається кінцевим «s» у латиниці, тоді як у тілі українського тексту зберігається незмінюваний акронім [Bundeswehr; English-ukrainian-military].

Жанрово-специфічні настанови деталізують конфігурацію тактик. В оперативних наказах пріоритет мають імперативність і процедурні маркери: *conduct deception operation* → провести операцію з введення противника в оману; *Feuerüberfall durchführen* → здійснити вогневий наліт; номінативні ланцюжки доцільно редукувати до дієслівних предикатів [Bundeswehr; English-ukrainian-military]. У доктринах і статутах діє принцип нормативної еквівалентності з мінімальними змінами синтаксису: *deterrence posture* → політика стримування; *Abschreckungshaltung* → політика стримування [Bundeswehr; English-ukrainian-military]. У технічних керівництвах ключові дії – нормалізація багатокomпонентних сполук і розгортання субстантивних ланцюжків: *fire-control radar antenna unit* → антенний блок РЛС керування вогнем; *Führungsunterstützungssystem* → система забезпечення управління; перша згадка супроводжується повною формою, далі – уніфікована номінація [Bundeswehr; English-ukrainian-military].

Висновок до розділу 1

Військовий дискурс окреслюється як інституційно зумовлена комунікація довкола концептів «війна», «військо», «озброєння»; для його опису придатна багаторівнева жанрово-стильова модель тексту: від базової тріади «стиль – жанр – текст» до шести рівнів «стиль – підстиль – жанрова група – жанрова підгрупа – жанр – текст», що запобігає змішуванню різнорежимних документів і задає параметри еквівалентності у перекладі.

На цій основі функціонально-прагматичний розподіл текстів корелює з жанрово-стильовими ознаками, визначаючи межі допустимих трансформацій і вимоги до точності, композиції та лексико-синтаксичного оформлення.

Військова термінологія постає як ієрархізована терміносистема, де одиниці пов'язані відношеннями включення й функціональної ролі у лінгвістичному забезпеченні військ; добір відповідників прив'язується до жанру і процедурних маркерів документа.

Нормування спирається на узгоджену ієрархію джерел: дефініційні стандарти ISO 1087/ISO 704 → глосарії НАТО AAP-06 та перелік аббревіатур AAP-15/NATOTerm → національні керівництва; така послідовність зменшує міжвідомчі розбіжності.

Ризиковими зонами підтверджено аббревіатури й багатокomпонентні одиниці, для яких обов'язкові «first-use expansion», звірка з глосаріями та фіксація у локальному термінобанку.

Структурно найпродуктивнішими є багатокomпонентні моделі й аббревіації; їхня кодифікація забезпечує системність, стислость і однозначність для бойових та технічних текстів.

Ефективність перекладу визначається не лише термінографічною точністю, а й відповідністю жанровим «стильовим ознакам»; критерії адекватності формулюються як інформаційно-фактологічна точність, предметно-логічна еквівалентність і комунікативно-функціональна тотожність.

Отже, узгоджена модель «жанрова стратифікація → ієрархія норм → процедурний алгоритм фіксації термінів» утворює надійний каркас для подальшого аналізу і практичної верифікації EN/DE→UKR рішень у розд. 2, де перевірятимуться нееквівалентність, омонімія/полісемія й обіг скорочень у реальних корпусах текстів.

РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМАТИКА ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ

2.1 Нееквівалентність і доктринальні розбіжності

Нееквівалентність у військовій термінології – це розбіжність меж поняття, спричинена відмінними доктринальними рамками, інституційними практиками та жанровими вимогами; отже, кожен потенційний відповідник перевіряється тестом дефініційної сумісності та очікуваного регуляторного ефекту на адресата [Балабін, 2002, с. 302].

У перекладацькій процедурі це фіксується як послідовність: ідентифікація одиниці → зіставлення дефініцій → узгодження з нормою корпусу документів → синтаксичне картографування EN/DE-моделей на українські; порушення будь-якої ланки призводить до зміни інструктивного змісту тексту і є неприйнятним для наказів, доктрин і настанов [Зайцева, 2013, с. 96].

Лакунарні випадки потребують керованої експлікації з першою розгорткою терміна. У доктринальних EN-матеріалах *mission command* вказує на побудову управління через намір командира та децентралізацію виконання; буквальна калька «командування місією» не відтворює концепт. Доцільно: «управління через намір командира (*mission command*)» при першій згадці, далі – «*mission command*», якщо документ має багатонаціональний контекст [Балабін, 2002, с. 303].

У німецькій традиції близьким, але не тотожним є *Auftragstaktik*; оптимально подавати: «настанова-командування за завданням (*Auftragstaktik*)» з короткою дефініцією різниці у ступені автономії підрозділів, щоб уникнути хибної тотожності [Балабін, 2018, с. 313].

Часткова концептуальна розбіжність виникає, коли сфери вживання перетинаються не повністю. У EN *kill chain* – це доктринальна послідовність виявлення-рішення-ураження; адекватно: «послідовність ухвалення рішень і ураження (*kill chain*)», де іменник «послідовність» нейтралізує небажану образність і зберігає процесуальність [English-ukrainian-military].

У DE *Wirkung im Ziel* – сукупний ефект у визначених критеріях; доречно: «досягнення заданого ефекту по цілі (*Wirkung im Ziel*)» у доктринальних текстах [Bundeswehr].

Інституційна нееквівалентність пов'язана з різними організаційними реаліями під спільною назвою. EN *security cooperation* в американській системі охоплює широкий набір інструментів із будування спроможностей партнерів; для українського офіційного стилю коректно: «оборона співпраця/співпраця у сфері безпеки», з приміткою про склад інструментів при першій згадці, аби не звузити поняття до «військово-технічного співробітництва» [English-ukrainian-military].

У DE *Heimatschutz* не дорівнює «територіальна оборона» у сучасному українському значенні; доцільно: «охорона/захист території держави (*Heimatschutz*)» із застереженням щодо складу сил і завдань, які в Німеччині включають поліційні й цивільні компоненти [Bundeswehr].

Колізії норм трапляються, коли конкурують дві усталені форми. У EN *air superiority* та *air supremacy* мають різні доктринальні пороги; узвичаєні «перевага в повітрі» і «панування в повітрі» мають фіксовану ієрархію і не взаємозамінні. Порушення ієрархії змінює поріг застосування сил у плануванні операцій [English-ukrainian-military].

У DE *Luftüberlegenheit* відповідає «перевага в повітрі», тоді як *Luftherrschaft* – «панування в повітрі»; слід зберігати саме цю пару, а не мішані кальки, щоб зберегти регуляторну градацію [Bundeswehr].

Ризиковою зоною залишаються аббревіатури та багатоконпонентні сполуки. Для EN *SEAD (suppression of enemy air defenses)* адекватна модель: «подавлення засобів ППО противника (SEAD)» при першій згадці та далі SEAD; калька «SEAD-операція» без розгортки непридатна для статутних документів [English-ukrainian-military].

У DE *RSOM (Reception, Staging, Onward Movement)* перекладається описово: «приймання, злагодження та подальше висування (RSOM)», що

відтворює процесуальну послідовність і узгоджується з жанром оперативних настанов [Bundeswehr].

Щоб мінімізувати нееквівалентність, застосовується D/G/N-контур перевірки: D – збіг дефініцій і родо-видових ознак; G – відповідність жанровим «стильовим ознакам»; N – пріоритет кодифікованої форми та «first-use expansion» для скорочень. На EN-прикладі *commander's intent*: D підтверджує поняття «намір командира» як орієнтир для автономного виконання; G вимагає імперативної лексики в наказах; N закріплює: «намір командира (*commander's intent*)» при першій згадці, далі «намір командира» [English-ukrainian-military].

На DE-прикладі *Kräfteansatz* коректно: «залучення сил (*Kräfteansatz*)» у планових документах, без публіцистичних синонімів, що розмивають процедурну чіткість [Bundeswehr].

Остаточні рішення фіксуються у локальному термінобанку: повна форма, затверджений відповідник, коротка дефініція, домен/жанр, джерела й статус узгодження; саме така термінографічна дисципліна забезпечує повторюваність рішень і знижує варіативність у корпусі [Балабін, 2018, с. 351-353].

Початковим джерелом розбіжностей виступає доктринальна специфіка. Поняття *fires* в англомовних доктринальних матеріалах охоплює інтегроване ураження із залученням різних засобів і не зводиться до «вогню» як фізичної дії; коректним є «вогневе ураження», що відтворює регулятивну функцію у планових документах [English-ukrainian-military].

Для німецькомовного *Abschreckungshaltung* доцільно вживати «політика стримування», а не буквально «позиція стримування», оскільки доктринальна рамка визначає політико-стратегічну, а не суто тактичну установку [Bundeswehr].

У межах тієї самої логіки *theatre ballistic missile defence* передається як «протиракетна оборона театру воєнних дій», без створення непрозорих внутрішніх аббревіатур у формальних документах; перша згадка має містити повну форму, далі – уніфікована номінація [English-ukrainian-military].

Другий пласт нееквівалентності пов'язаний з інституційними реаліями. Американський *brigade combat team* не має структурно тотожного українського відповідника; нейтральна форма «бойова бригада» доповнюється короткою приміткою при першій згадці, що знімає хибну тотожність і фіксує відмінності у складі та функціях [English-ukrainian-military].

Аналогічно *Landeskommando* у німецькій системі доцільно передавати як «територіальне командування землі/регіону» з поясненням ролі в системі територіальної оборони, а не як «обласне командування», щоб уникнути помилкової картографії на українські адміністративні рівні [Bundeswehr].

Часткові концептуальні розбіжності вимагають керованої експлікації. *Area denial* англійською описує регулятивну мету – «заборона доступу/маневру» у визначеному просторі, отже неприродні формули на кшталт «відмова у районі» відкидаються як такі, що не передають функції заходу [English-ukrainian-military].

Німецьке *Einsatzbereitschaft* виправдано нормується як «рівень бойової готовності», що сигналізує стан системи, а не ізольовану властивість, зберігаючи жанрову релевантність для настанов і оглядів [Bundeswehr].

Особливу складність становлять аббревіатури й багатокomпонентні одиниці, де помилка проектується на весь корпус документів. Для *rules of engagement (ROE)* в англomовних і *Einsatzregeln (ROE)* у німецькомовних джерелах усталюється «правила застосування сили (ROE)» при першій згадці та подальше уніфіковане скорочення; калька «правила ведення бойових дій» у доктринальному жанрі змінює регуляторний вектор і тому відхиляється [English-ukrainian-military; Bundeswehr].

Для *ABC-Abwehr* застосовується «заходи РХБ-захисту», причому перша згадка повинна містити розгортку, яка уніфікує інвентар скорочень у документі [Bundeswehr].

У сегменті багатокomпонентів «*head-final*» англійські ланцюжки потребують картографування на українські моделі з наближенням голови до ядра: *targeting cycle* → «цикл планування ураження», *combined joint task force* →

«об'єднане міжвидове оперативне угруповання військ»; для німецьких композитів доцільне розгортання: *Gefechtsfeldüberwachung* → «спостереження за полем бою», *Führungsunterstützungssystem* → «система забезпечення управління» [English-ukrainian-military; Bundeswehr].

Водночас *Luftlandeoperation* відповідає усім трьом тестам для структурної кальки «повітряно-десантна операція», оскільки семантика і жанр настанови узгоджені з українською нормою [Bundeswehr].

Фіксація прийнятих рішень є частиною нормувального циклу: у локальному термінобанку для кожної проблемної одиниці зберігаються повна форма, затверджений відповідник, коротка дефініція, домен/жанр, джерела й статус узгодження; така термінографічна дисципліна безпосередньо зменшує варіативність і підвищує відтворюваність у подальших документах [Зайцева, 2013, с. 100].

Гармонізація термінів здійснюється у сталому порядку «ієрархія джерел → D/G/N-тест → фіксація», що мінімізує розбіжності між доктринальними системами й забезпечує повторюваність рішень. Спершу звіряються дефініції та відповідники за наднаціональними стандартами термінологічної роботи (ISO 1087/704), далі – за доктринальними глосаріями (AAP-06 для термінів і AAP-15/NATO Term для скорочень), після чого – з національними керівництвами та стильовими регламентами цільових жанрів; у разі конфлікту пріоритет має кодифікована доктринальна норма, а неоднозначності знімаються приміткою при першій згадці й закріплюються у проектному глосарії [Балабін, с. 351-353].

2.2 Омонімія, полісемія, контекстуальна дизамбігуація

Омонімія й полісемія у військовій термінології становлять джерело системних збоїв, бо одна форма активує кілька конкуруючих смислів, а жанрові вимоги офіційних документів вимагають однозначності. Критерії якості тут незмінні: інформаційно-фактологічна точність, предметно-логічна еквівалентність і комунікативно-функціональна тотожність; саме вони

визначають межі допустимих інтерпретацій під час вибору еквівалента [Акульшина, 2016, с. 108].

У таких умовах дизамбігуація ґрунтується на послідовному тесті:

- дефініційна сумісність поняття з нормою;
- жанрова релевантність синтаксису;
- відповідність кодифікованій формі, зокрема при першій згадці скорочень [Зайцева, 2013, с. 96-101].

Полісемія у «загальнотехнічній» лексемі, що має військову спеціалізацію, вирішується контекстом функції та жанру. EN *engagement* у бойових документах = «зіткнення/бойове зіткнення», а в процедурних текстах щодо правил – елемент правового режиму застосування сили; тому «правила застосування сили (ROE)» відсікають небажану інтерпретацію «залучення» і корелюють із вимогою регуляторної тотожності [English-ukrainian-military].

Для DE *Sicherung* контекст розрізняє «охорона/забезпечення безпеки» (накази, доктринальні описи) і «страхування» у техпроцесах; у військових жанрах прийнятне «забезпечення безпеки/охорона» з уточненням операційної функції, щоб зберегти предметно-логічну еквівалентність [Bundeswehr].

Омонімія часто виникає на зіткненні загальнономовного та термінологічного значень. EN *battery* → «артилерійський дивізіон/батарея» у штатно-організаційному описі, але «акумуляторна батарея» у ТТХ; різниця знімається через жанровий сигнал та номінативну позицію в реченні (організаційна одиниця vs матеріальна частина). Контроль реалізується D/G/N-тестами: дефініція підрозділу, жанр наказу/штатного розкладу, наявна норма у локальному глосарії [English-ukrainian-military].

У DE *Ziel* диференціюється як «ціль» у плануванні ураження і «мета» у програмних документах; синтаксичне оточення з дієсловами ураження («*bekämpfen*», «*wirken*») проти програмних («*erreichen*») слугує надійним контекстним маркером, що узгоджується з параметром предметно-логічної еквівалентності [Bundeswehr].

Контекстуальні ключі дизамбігуації поділяються на чотири групи.

- 1) Лексико-семантичні: колокації типу *close air support* або *Führungsunterstützungssystem* відсікають побутові значення компонентів і фіксують спеціалізований смисл; у перекладі зберігається структурна відповідність «рубіж координації вогневої підтримки» / «система забезпечення управління», що проходить D і G [English-ukrainian-military; Bundeswehr].
- 2) Прагматичні: статус документа (наказ/доктрина/керівництво) примушує до нейтральної термінологічної форми, і це безпосередньо пов'язано з комунікативно-функціональною тотожністю [Балабін, 2002, с. 302-303].
- 3) Синтаксичні: позиція голови у багатокомпоненті англ. «*head-final*» сигналізує ядро терміна, тоді як у нім. композитах доцільна аналітична розгортка українською, що зменшує омонімію [English-ukrainian-military].
- 4) Нормативні: наявність зафіксованого еквівалента блокує полісемію на етапі вибору, а відхилення можливе лише за умови дефініційної примітки [Зайцева, 2013, с. 96].

Парадигма жанрово-рольових маркерів підсилює контекстну дизамбігуацію. EN *clear* у правилах – «зачистити/звільнити район» (операційне значення), у техінструкції – «очистити» (процедура); форму визначають керівні дієслова та тип адресата, що прямо пов'язано з комунікативною функцією тексту [English-ukrainian-military].

DE *Marsch* у бойовому розкладі – «марш (пересування)», у побутовому реєстрі – «марш (муз.)»; жанровий сигнал наказу та колокації з «*Straße/Route/Verlegung*» знімають омонімію і забезпечують предметно-логічну еквівалентність [Bundeswehr].

Для довгих ланцюжків полісемії застосовують «точки фіксації» – вузлові колокації, що уніфікують інтерпретацію. У EN *fires cell / fire support coordination line / counterfire* формують єдиний терміносектор «вогневе ураження»; українське картографування ядра як «вогневе ураження» стабілізує весь кластер значень і узгоджується з критеріями адекватності [English-ukrainian-military].

У DE вузлами виступають композити *Luftlagebild*, *Gefechtsfeldüberwachung*; аналітичне розгортання усуває багатозначність, зберігаючи жанрові «стильові ознаки» [Bundeswehr].

Кінцева перевірка зводиться до трьох показників: 1) D – чи відтворено родо-видові ознаки поняття; 2) G – чи узгоджена форма з жанром і адресатом; 3) N – чи підтверджена форма у глосарії або через першу розгортку для скорочень. За цими параметрами полісемні EN *battery/engagement/clear* та DE *Sicherung/Ziel/Marsch* проходять дизамбігуацію за рахунок контексту і норми; відхилення фіксуються у локальному термінобанку для зниження варіативності в майбутніх документах [English-ukrainian-military; Bundeswehr].

2.3 Фразеологічні та багатокомпонентні терміни

У військовому дискурсі фразеологічні та багатокомпонентні терміни становлять «ядро» номінації процесів і процедур, оскільки забезпечують стислу та однозначну передачу операційних зв'язків і ролей. Фразеологічний термін трактується як усталене поєднання слів зі спеціалізованим значенням і фіксованою сполучуваністю, тоді як багатокомпонентний термін – як синтаксично цілісна номінація з приєднаними атрибутивними і детермінативними ланками, що утворюють «ланцюжок голови» й уточнювачів [Зайцева, 2013, с. 96-98]. У нормуванні таких одиниць пріоритет надається кодифікованому відповіднику та стабільності форми в межах жанру, а вибір стратегії перекладу спирається на перевірку дефініційної сумісності та жанрової релевантності [Акульшина, 2016, с. 105].

Для багатокомпонентних англomовних моделей типовою є *head-final* організація, де ядро розташоване праворуч, що в українському перекладі потребує «картографування» структури з перенесенням голови до ядра словосполучення й нейтралізації надлишкової образності [Зайцева, 2013, с. 100-101].

Так, *airspace control order* доцільно передати як «наказ з контролю повітряного простору» (не «порядок контролю...»), якщо документ має

імперативний статус) – фіксується наказовий жанр і зберігається головна дія; *battle damage assessment* – «оцінювання наслідків ураження» (не «оцінка бойових пошкоджень»), бо предметом є ефект ураження як результат операції [English-ukrainian-military].

Для німецьких композитів продуктивною є аналітична розгортка: *Wirkungsverbund* → «інтегрований комплекс засобів ураження»; *Vorausstationierung* → «попереднє розміщення»; таке розгортання знімає омонімію компонентів і вирівнює жанрові «стильові ознаки» [Bundeswehr].

Критерії термінності для фразеологічних одиниць включають:

- 1) дефініційно фіксовану функцію в процедурі/доктрині;
- 2) стабільну сполучуваність;
- 3) жанрову релевантність форми;
- 4) можливість уніфікованого короткого варіанта без втрати змісту [Балабін, 2002, с. 301-303].

Приклади EN/UKR: *concept of operations (CONOPS)* → «концепція проведення операції (CONOPS)» – обов'язкова перша розгортка та уніфікація акроніма; *line of communication (LOC)* → «лінія сполучення (LOC)» – збереження професіоналізму й уникнення загальномовної «комунікації» [English-ukrainian-military].

Приклади DE/UKR: *Gefechtsstandordnung* → «порядок функціонування пункту управління»; *Verteidigung in der Tiefe* → «оборона в глибині»; у першому випадку зберігається регулятивна природа, у другому – термінологічна парадигма оборонних дій [Bundeswehr].

Стратегічні рішення для багатокomпонентів варто зводити до трьох операцій:

1. Структурне картографування: визначити голову і перетворити англ. правобічний ланцюг на українську модель з ядром у центрі, а німецький композит – на аналітичну конструкцію (генітив/прийменникова група) [Зайцева, 2013, с. 100-101].

2. Семантична нормалізація: замінити буквальні кальки функційними назвами процесів/ефектів, якщо кодифікована норма вимагає стилістичної нейтралізації [Балабін, 2018, с. 7-9].
3. Глосарна фіксація: зафіксувати прийнятну форму, коротку дефініцію й жанр застосування в локальному термінобанку для зниження варіативності [Балабін, 2002, с. 301-303].

До прикладу:

- EN: *intelligence preparation of the battlefield (IPB)* → «розвідувальна підготовка поля бою (IPB)»: D✓ – процедура розвідпідготовки; G✓ – керівництва/настанови; N✓ – перша розгортка, далі IPB [English-ukrainian-military].
- DE: *Aufklärungsschwerpunkt* → «напрямок основних зусиль розвідки»: D✓ – планувальна категорія; G✓ – наказовий стиль; N✓ – аналітична розгортка уніфікує вживання [Bundeswehr].
- EN: *air tasking order (ATO)* → «план-наказ на застосування авіації (ATO)»: D✓ – диспетчеризація застосування; G✓ – імператив; N✓ – first-use [English-ukrainian-military].
- DE: *Lagezentrum* → «ситуаційний центр»: D✓ – інституційна одиниця; G✓ – офіційні документи; N✓ – усталена пара в адмін-військовому реєстрі [Bundeswehr].
- EN: *time-sensitive target* → «часокритична ціль»: D✓ – категорія ураження; G✓ – операційні настанови; N✓ – калька зі збереженням термінотипу [English-ukrainian-military].
- DE: *Rahmenbefehl* → «рамковий наказ»: D✓ – регулятивна функція; G✓ – наказовий жанр; N✓ – прозора калька без втрати статусу [Bundeswehr].

Ризикові зони – абрєвіаційні фраземи та довгі ланцюжки з неоднорідними модифікаторами. Для EN *joint fires observer (JFO)* прийнятно «спостерігач з вогневого ураження (JFO)» з першою розгорткою, щоб уникнути побутового

«вогонь/спостерігач»; для DE *Kräfte- und Mittelansatzplanung* – «планування залучення сил і засобів», де розгортка знімає омонімію складових і відповідає жанровим вимогам плану [English-ukrainian-military; Bundeswehr].

Фразеологічні одиниці та багатокомпонентні номінації унормовуються за трьома опорами: дефініційні стандарти терміно роботи, доктринальні глосарії, жанрові обмеження цільового документа. Дефініційна база задається ISO 704 (принципи побудови термінів і дефініцій) та ISO 1087 (поняттєво-термінологічний апарат); ці документи встановлюють зв'язки «об'єкт – поняття – дефініція – позначення» і правила формування терміна, що безпосередньо застосовні до військових багатокомпонентів [ISO 704:2022; ISO 1087:2019]. Доктринальний контур забезпечується AAP-06 (терміни/дефініції) і NATOTerm (актуальний реєстр, включно зі скасованими), які виступають верхнім рівнем зв'язки для EN/DE-номінацій із багатонаціональною валідністю [NATO AAP-06; NATOTerm; NATO Standardization]. Для процедур планування та синтаксичної організації формулювань релевантні AJP-5 і споріднені доктрини (AJP-3.9 для таргетингу, AJP-3.14 для захисту сил), що фіксують типові колокаційні вузли та жанрові шаблони [AJP-5; AJP-3.9; AJP-3.14].

У перекладі багатокомпонентів англійського типу застосовується структурне картографування: ідентифікується «голова» праворуч і переноситься до ядра українського словосполучення; модифікатори розкладаються на атрибутивні та детермінативні групи. Критеріями прийнятності є дефініційна сумісність і жанрова релевантність, тоді як буквальність відкидається, якщо порушує регулятивну функцію [Зайцева, 2013, с. 100; Балабін, 2002, с. 200].

Для німецьких композитів пріоритетна аналітична розгортка з генітивно-прийменниковими зв'язками, що знімає омонімію компонентів і вирівнює стиль наказу/настанови [Зайцева, 2013, с. 101].

Колокаційні «вузли» використовуються як точки фіксації спеціалізованого значення. У корпусі таргетингу стійкий трикутник *targeting cycle – fires cell – assessment* диктує переклад як «цикл планування ураження – елемент планування

вогневого ураження – оцінювання ефектів», що узгоджується з шаблонами AJP-5/AJP-3.9 [AJP-5; AJP-3.9] і проходить D/G-тести [Балабін, 2018, с. 200, 313].

У DE-секторі «управління» вузлами є *Führungsunterstützungssystem*, *Lagezentrum*, *Gefechtsstandordnung*; аналітичні відповідники «система забезпечення управління», «ситуаційний центр», «порядок функціонування пункту управління» забезпечують однозначність і нейтральний офіційний стиль [Bundeswehr].

Правило «*first-use expansion*» стабілізує абрєвіаційні фраземи: при першій згадці подається повна форма + акронім, далі – коротка форма; ця вимога сумісна з міжвідомчими настановами ЄС/НАТО і безпосередньо знижує ризик омонімії в багатокомпонентах [NATOTerm; NATO publications hub]. На рівні жанру наказів доцільне імперативне оформлення з дієслівним предикатом, що узгоджується з AJP-5 і мінімізує номінативні ланцюжки у перекладі [AJP-5].

Ілюстративні пари з урахуванням зовнішніх норм:

- EN: *joint fires element (JFE)* → «елемент об'єднаної вогневої підтримки (JFE)»: перша розгортка, далі JFE; термінологічна роль зафіксована в доктринальному контексті планування цілей [AJP-3.9].
- DE: *Aufklärungsschwerpunkt* → «напрямок основних зусиль розвідки»: планувальна категорія з імперативним вживанням у наказах; аналітична розгортка знімає багатозначність [Bundeswehr].
- EN: *airspace control order (ACO)* → «наказ з контролю повітряного простору (ACO)»: імператив з AJP-5; картографування head-final зберігає жанрову функцію [AJP-5].
- DE: *Verteidigung in der Tiefe* → «оборона в глибині»: калька допустима, бо збігаються дефініційні ознаки доктринальної категорії [Bundeswehr].

Процедурні помилки та їх нейтралізація у фразеологічному секторі фіксуються як «червоні прапорці»:

1) буквальний перенос загальномовної сполучуваності, який зриває жанрову функцію (відхиляється D/G-тестами);

2) довільне створення абревіатур без першої розгортки (загроза N-контролю);

3) збереження англійського *head-final* порядку без картографування на українські моделі (призводить до синтаксичної непрозорості) [Зайцева, 2013, с. 96-101].

Практичні чек-пункти: чи збігається дефініція з ААР-06/NATOTerm; чи відповідає форма жанрові (АJP-5, АJP-3.9, АJP-3.14); чи оформлено першу розгортку та зафіксовано рішення у термінобанку [NATO ААР-06; NATOTerm; АJP-5/АJP-3.9/АJP-3.14].

Підсумовуючи, фразеологічні та багатоконпонентні одиниці слід розглядати як ядро операційної номінації, де прийнятність перекладу визначається не буквальною, а відповідністю дефініції, жанру і нормі; практично це означає картографування англійських *head-final* ланцюжків на українські моделі та аналітичне розгортання німецьких композитів із фіксацією колокаційних «вузлів» як точок однозначності.

2.4 Запозичення, калькування, еквівалентний переклад, адаптація

У військовій термінології вибір між запозиченням, калькою, еквівалентним перекладом і адаптацією визначається трьома факторами:

- a. дефініційна сумісність із доктринальною нормою;
- b. жанрово-стилістичні вимоги цільового документа;
- c. ступінь унормованості одиниці в авторитетних джерелах [Балабін, с. 200].

У межах цієї рамки пріоритет має нормативний еквівалент, далі – калька з перевіркою дефініції, а запозичення та адаптація застосовуються для лакунарних або культурно-специфічних номінацій, із обов'язковою першою розгорткою та фіксацією рішення у термінобанку [Акульшина, 2016, с. 96].

Запозичення доречно, коли термін позначає інституційну реалію без усталеного українського відповідника, а калька породжує семантичні збої. *EN mission command* раціонально відтворювати як «*mission command*» із першою

дефініційною розгорткою «управління через намір командира», щоб зберегти доктринальну ідентичність концепту; далі у тексті працює коротка форма [English-ukrainian-military].

DE *Auftragstaktik* подається як «*Auftragstaktik*» із коротким поясненням відмінності від EN-концепції, бо пряме зрівнювання з «наказовою тактикою» спотворює ступінь автономії підрозділів [Bundeswehr].

Ризик некерованого запозичення – непрозорість для адресата; він нівелюється першою розгорткою та глосарною фіксацією (поле «домен/жанр» і «коментар тактики») [Балабін, 2002, с. 303].

Калькування виправдане, коли збігаються родо-видові ознаки поняття і форма не вступає в конфлікт із існуючою нормою. EN *time-sensitive target* → «часокритична ціль»: дефініція і типологія цілі зберігаються; жанр – настанови з таргетингу [English-ukrainian-military].

DE *Verteidigung in der Tiefe* → «оборона в глибині»: калька підтримує доктринальний зміст і не потребує додаткової адаптації [Bundeswehr]. Ризик буквальної кальки – перенесення побутового значення або руйнування імперативності; він знімається жанровою перевіркою і структурним картографуванням (*head-final* → українська модель).

Еквівалентний переклад є базовою опцією, якщо в українській мові існує кодифікований відповідник із тією самою функцією. EN *rules of engagement (ROE)* → «правила застосування сили (ROE)»: нормативна пара для регуляторних документів; калька «правила ведення бойових дій» у доктрині змінює правовий ракурс і відхиляється [English-ukrainian-military].

DE *Einsatzbereitschaft* → «рівень бойової готовності»: усталена пара в оцінювальних процедурах; еквівалент зберігає параметричний характер одиниці [Bundeswehr]. Ризик – заміна еквівалента калькою чи запозиченням; контроль – перевірка N-рівня (наявність у глосаріях/керівництвах).

Адаптація застосовується, коли інституційні та культурні розбіжності не дають передати значення ні калькою, ні прямим еквівалентом. EN *brigade combat team* доцільно передавати як «бойова бригада» з приміткою про відмінності у

складі та повноваженнях, щоб уникнути хибної тотожності зі штатами ЗСУ [English-ukrainian-military].

До прикладу, DE *Landeskommando* → «територіальне командування землі/регіону» з поясненням статусу в системі територіальної оборони; така адаптація знімає помилкові адміністративні асоціації [Bundeswehr]. Ризик – «надмірне доместикування» до українських реалів; стримується D-тестом (збіг ознак) і глосарною ремаркою про джерело концепту.

Робочий алгоритм вибору стратегії можна подати як послідовність:

- A. перевірити існування кодифікованого еквівалента;
- B. якщо ні – оцінити прозорість поняттєвої структури для кальки;
- C. для лакун/культурних специфік – застосувати запозичення з дефініційною розгорткою або адаптацію;
- D. у всіх випадках – перевірка жанрових «стильових ознак» і протокол «first-use» для абревіатур [Зайцева, 2013, с. 101].

У всіх випадках перша згадка фразем та абревіатур оформлюється розгорткою й далі уніфікується коротка форма; рішення фіксуються у локальному термінобанку з полями «джерело норми», «жанр застосування», «стратегія (еквівалент/калька/запозичення/адаптація)», що забезпечує відтворюваність і контроль варіативності [Акульшина, 2016, с. 130].

Матриця «тип одиниці × стратегія» працює лише тоді, коли приклади підкріплюють вибір на рівні дефініції, жанру і норми. Для доктринальних ядер показовою є пара *deterrence posture* / *Abschreckungshaltung*: у політико-стратегічних документах український текст має відтворювати саме політику, а не позицію, тому «політика стримування» зберігає регулятивну функцію і не зсуває рамку ухвалення рішень; німецька лексема так само картографується як «політика стримування», бо очікування жанру ідентичні [Балабін, 2018, с. 15].

У протилежному напрямі, коли концепт має власну ідентичність, застосовується кероване запозичення з короткою дефініцією: «управління через намір командира (*mission command*)» при першій згадці фіксує механізм делегування; далі доречна коротка форма *mission command*, щоб не створювати

псевдоеквівалентів у наказах та настановах [Bundeswehr; English-ukrainian-military].

Для процедурних багатокomпонентів стратегія залежить від *head-final* структури англійської та композитів німецької. У планувальних формулах типу *fire support coordination line* імперативність жанру вимагає «рубіж координації вогневої підтримки»: голова переноситься в центр словосполучення, зберігається керівна дія «координації», і документ не втрачає управлінської чіткості [English-ukrainian-military].

У німецькій сфері управління композит *Führungsunterstützungssystem* розгортається до «система забезпечення управління», що знімає омонімію компонентів, уніфікує термін у глосарії та відповідає вимогам настанов і наказів [Bundeswehr].

Абревіаційні фраземи підтверджують пріоритет еквівалента з правилом *first-use*. У доктринальному англomовному корпусі «правила застосування сили (ROE)» при першій появі забезпечують правовий фокус і блокують небажаний зсув до «правил ведення бойових дій»; у німецьких матеріалах *Einsatzregeln* синхронізуються з тим самим акронімом *ROE*, що підтримує міжмовну інтероперабельність корпусу документів [Bundeswehr].

Для цільових категорій таргетингу *time-sensitive target* перекладається як «часокритична ціль», а перша розгортка TST уніфікує надалі всі посилання у звітах і наказах; таке рішення відповідає дефініції й жанру і не потребує додаткової адаптації [English-ukrainian-military].

Інституційні реалії потребують адаптації з дефініційною приміткою, щоб уникнути хибної тотожності. Американська *brigade combat team* не має повного структурного відповідника в українській системі, тому «бойова бригада» з короткою приміткою щодо складу і функцій зберігає предметно-логічну еквівалентність і водночас не вводить читача в оману щодо штатів [English-ukrainian-military].

Німецьке *Landeskommando* відображається як «територіальне командування землі/регіону» із застереженням про роль у системі TrO; без такої

ремарки переклад «обласне командування» створює адміністративну хибу, що потім множить у планувальних документах [Bundeswehr].

Помилки вибору стратегії добре видно на зіставленні доктринальних і процедурних одиниць. Буквальна калька *deterrence posture* як «позиція стримування» змінює регулятивний статус категорії і знижує точність планувальних розділів; повернення до «політики стримування» відновлює відповідність жанру і нормі [English-ukrainian-military].

Навпаки, занадто «вільна» адаптація *Gefechtsfeldüberwachung* як «нагляд за полем бою» розмиває процедурну функцію і суперечить німецьким інструктивним шаблонам; аналітичне «спостереження за полем бою» проходить D/G/N і закріплюється у глосарії [Bundeswehr].

У секторі вогневого ураження рішення про калькування чи модуляцію впливає на суміжні терміносектори. В англomовному кластері *fires* правильне закріплення ядра «вогневе ураження» у перекладі уніфікує суміжні одиниці типу *fire support coordination line* та *counter-battery fire*, що підвищує консистентність наказових формул і планових таблиць [English-ukrainian-military].

У німецькій планувальній лексиці *Aufklärungsschwerpunkt* як «напрямок основних зусиль розвідки» синхронізує формули виділення ресурсів у наказах і схемах, що також фіксується у локальному термінобанку як форма норми [Bundeswehr].

Сукупно, інтегровані EN/DE приклади демонструють, що вибір між еквівалентом, калькою, запозиченням і адаптацією не є стилістичною уподобою, а результатом тривірневої перевірки: дефініція має збігатися з доктринальною, форма повинна відповідати жанру документа, а прийняте рішення – бути сумісним із кодифікованою нормою і зафіксованим у термінобанку для відтворюваності в подальших текстах.

2.5 Термінологічна динаміка і технологічні новації

Динаміку військової термінології визначають технологічні зсуви, доктринальні оновлення та інституційні програми нормування. У структурі

підмови найшвидше оновлюються військово-технічний і військово-спеціальний сегменти, тоді як загальновійське й воєнно-політичне ядро змінюється повільніше та під контролем нормотворчих центрів.

Оновлення доктрини НАТО щодо сухопутних операцій інтегрувало кіберпростір і стратегічні комунікації як чинники операційного планування, що на пряму вплинуло на появу та унормування нових терміноодиниць у відповідних жанрах документів [AJP-3.2, 2022]. У цій конфігурації переклад мусить спиратися на дефініційний контроль і жанрову релевантність, фіксуючи рішення у локальному термінобанку для забезпечення відтворюваності.

Поява домену «операції в електромагнітному спектрі» змінила терміносектор радіоелектронної боротьби та зв'язку. У доктринальному англomовному корпусі закріплено *electromagnetic spectrum operations (EMSO)*; у німецькомовному – функціонує аналітична модель *Operationen im elektromagnetischen Spektrum* з інституційною підтримкою Бундесверу. Для українського тексту прийнятна пара «операції в електромагнітному спектрі (EMSO)» / «операції в електромагнітному спектрі», з першою розгорткою акроніма та жанровим вирівнюванням формули [AFDP 3-85, 2023]. Така нормалізація відповідає вимозі предметно-логічної еквівалентності та комунікативно-функціональної тотожності перекладу.

Розвиток безпілотних систем спричинив інтенсивне оновлення термінів у сфері протидії. У спільному англomовному реєстрі закріплюється *counter-small unmanned aircraft systems (C-sUAS)* разом із процедурними одиницями доктрин і стратегій; український відповідник «протидія малим БАС (C-sUAS)» узгоджується з нормативним жанром і проходить D/G-тести. Німецький сектор використовує описові моделі типу *Abwehr unbemannter Luftfahrtsysteme* або *Abwehr von UAS*; для українського перекладу доцільна аналітична формула «протидія безпілотним авіаційним системам», яка зберігає дефініційні ознаки без комерційного відтінку «дрон» [DoD Dictionary; JAPCC]. Перекладацьке рішення вноситься до термінобанку з полями «домен/жанр», «статус», «приклад уживання», що забезпечує консистентність у наказах і керівництвах.

Інтеграція космічних і кіберспроможностей у процес планування ураження спричинила семантичні уточнення в кластерах *targeting* і *fires*. У доктрині таргетингу НАТО розширено спектр засобів до кібер- і космічних ефектів; це впливає на переклад ланцюжків на кшталт *targeting cycle – assessment – fires cell*, де українські відповідники «цикл планування ураження – оцінювання ефектів – елемент планування вогневого ураження» повинні узгоджуватися з розширеною дефініцією засобів впливу [AJP-3.9]. У німецькому секторі спостерігається консолідація композитів, що інтегрують сенсорно-вогневу взаємодію, зокрема *Wirkungsverbund*; аналітичний переклад «інтегрований комплекс засобів ураження» зберігає функцію, уникаючи небажаної метафорики [Bundeswehr].

У багатодоменному підході формується набір транслінгвальних кальок з контрольованою адаптацією. Для EN *multi-domain operations (MDO)* доречна перша розгортка «багатодоменні операції (MDO)» із подальшим використанням акроніма; у DE коливається вживання між *Multidomain-Operationen* та описовими моделями. Українська норма тяжіє до кальки «багатодоменні операції», бо зберігається типологічний статус концепту, а жанрові тексти (настанови/плани) вимагають нейтральної форми [AJP-3.2]. За цим самим принципом унормовується пара EN *air and space operations* / DE *Luft- und Weltraumoperationen* → «повітряні та космічні операції», з фіксацією у глосарії та перевіркою на міжжанрову стабільність [AJP-3.3].

Термінологічна інновація у сфері EMS і PNT зумовлює появу нових колокаційних вузлів. EN *PNT protection* усталюється в доктринальних описах стійкості навігації; переклад «захист систем позиціонування, навігації та часу (PNT)» поєднує першу розгортку та компактну коротку форму в наступних згадках. Для DE функціонує описова пара *Schutz der PNT-Fähigkeiten*; українська форма має зберігати параметричний характер одиниці, уникаючи побутового «захист годинника/навігації» [EMSOpedia]. В обох випадках застосовується правило *first-use* та подальша уніфікація акроніма, що відповідає термінографічним вимогам до відтворюваності.

Технологічні новації змінюють ядро дефініцій і жанрові шаблони швидше, ніж усталюються перекладні норми; тому механізм «дефініція → жанр → норма → термінобанк» залишається ключовим для стабілізації нових EN/DE→UKR відповідників у сферах EMSO, C-sUAS, MDO, кібер- і космічних ефектів.

У секторі EMS нова категорія *electromagnetic spectrum operations (EMSO)* вимагає першої розгортки й уніфікації акроніма: «операції в електромагнітному спектрі (EMSO)». Англomовні керівництва фіксують інтеграцію наступальних/оборонних дій та критерій «рівня контролю спектра» [AFDP 3-85]. Німецький описовий стандарт *Operationen im elektromagnetischen Spektrum* узгоджується з такою ж дефініційною рамкою; українська форма зберігає параметр «операції», а не «діяльність», що важливо для наказового жанру.

Швидка еволюція протидії БАС унормувала *counter-small unmanned aircraft systems (C-sUAS)* як міжвідомчу категорію. Для української норми застосовуємо «протидія малим БАС (C-sUAS)» у доктринальних і планувальних жанрах [DoD C-sUAS Strategy; DoD Dictionary]. У німецькому реєстрі використовуються аналітичні моделі *Abwehr unbemannter Luftfahrtsysteme / Abwehr von UAS*; переклад «протидія безпілотним авіаційним системам» зберігає родовий ознаковий склад без комерційного «дрон».

Інтеграція космічного домену в авіаційні операції вимагає узгодженої пари: EN *air and space operations* / DE *Luft- und Weltraumoperationen* → «повітряні та космічні операції». Доктрина AJP-3.3 фіксує спільний підхід до застосування спроможностей і принципи планування; калька підтримує типологічний статус категорії в міждоменно-му середовищі [AJP-3.3].

EMSO породжує суміжні вузли, зокрема *PNT protection*. Уніфікований переклад: «захист систем позиціювання, навігації та часу (PNT)» з першою розгорткою, далі – PNT. Джерела підкреслюють технічну й кіберскладові стійкості, отже номінативна рамка має бути процедурною, а не побутовою [EMSOpedia; AFDP 3-85].

Оновлення AJP-3.2 висуває вимогу інтегрувати кібер- і інформаційні фактори у планування на суходолі, що впливає на кластер планувальних формул.

EN *information advantage* у контексті наземних операцій передається як «інформаційна перевага», тоді як DE *Informationsüberlegenheit* – «інформаційна перевага»; обидва варіанти узгоджені з жанром доктрини й не зсуваються до публіцистики [AJP-3.2].

Технічні новації впливають на кластери таргетингу через уточнення засобів. EN *space-enabled targeting* доречно подавати як «таргетинг із використанням космічних спроможностей», що зберігає процесуальність і уникає кальок типу «космічний таргетинг»; в DE допустиме описове «zielgerichtete Wirkung mit Raumfahrtfähigkeiten», яке українською узгоджується як «досягнення ефектів із залученням космічних спроможностей» [AJP-3.9; AJP-3.3].

У вогневому секторі збереження «ядра» терміносектора стабілізує суміжні одиниці. Узгодження *fires* як «вогневе ураження» у перекладі дає консистентний набір: *fires cell, counter-battery fire, fire support coordination line* → «елемент планування вогневого ураження», «контрбатареїний вогонь», «рубіж координації вогневої підтримки», що відповідає доктрині таргетингу та планувальним шаблонам [AJP-3.9].

Контроль якості для кожного кейсу: запис у термінобанку з полями «джерело доктрини» (AJP/AFDP/DoD), «жанр застосування», «клас технології» (EMSO, C-sUAS, космос, MDO), «D/G/N-обґрунтування» і «приклад контексту». Така процедура забезпечує повторюваність рішень у швидкозмінних секторах і синхронізує EN/DE→UKR відповідники з актуальними нормами.

Термінологічна динаміка у військовому дискурсі спричинена технологічними зсувами (EMSO, C-sUAS, космічні й кіберспроможності) та доктринальними оновленнями, що змінюють дефініції і жанрові шаблони швидше, ніж усталюються перекладні норми. Ефективна стабілізація нових EN/DE→UKR відповідників забезпечується контуром «дефініція → жанр → норма → термінобанк», де рішення перевіряються на предметно-логічну еквівалентність і комунікативно-функціональну тотожність, а далі фіксуються у локальній базі з атрибутами домену й статусу.

Для швидкозмінних секторів вирішальними залишаються перша розгортка акронімів, аналітичне розгортання німецьких композитів, картографування англomовних head-final ланцюжків та глосарна уніфікація колокаційних «вузлів», що мінімізує омонімію і варіативність у наказах, доктринах і керівництвах.

Висновок до розділу 2

Зіставлення EN/DE→UKR показало, що причини нееквівалентності зумовлені доктринальними розбіжностями, жанровими вимогами та різною морфо-синтаксичною організацією терміносполук. Прийнятність перекладу визначається трьома тестами: дефініційним (D), жанровим (G) і нормативним (N); їх послідовне застосування мінімізує семантичні зміщення в ядрових поняттях і багатокomпонентних номінаціях.

Контекстуальна дизамбігуація омонімів і полісемів базується на колокаційних «вузлах» і жанрових маркерах документа. У фразеологічному та багатокomпонентному секторах ефективними є: картографування англomовних head-final ланцюжків на українські моделі, аналітичне розгортання німецьких композитів і протокол first-use для абревіатур. Такі рішення підтримують предметно-логічну еквівалентність і стабілізують терміносполуки в наказах, доктринах і керівництвах.

Стратегії відтворення термінів упорядковуються за пріоритетом: кодифікований еквівалент → калька з дефініційною перевіркою → кероване запозичення з першою розгорткою → адаптація для інституційних реалій.

Технологічні новації (EMSO, C-sUAS, космічні й кіберспроможності) прискорюють термінологічну динаміку. Для стабілізації нових одиниць потрібен сталий контур «дефініція → жанр → норма → термінобанк» з міжмовною зв'язкою EN/DE та D/G/N-контролем, що узгоджується з академічним описом військового дискурсу та вимогами до стилістичної нейтральності цільових текстів.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ І СТАНДАРТИЗАЦІЯ

3.1 Розшифрування та переклад військових скорочень у корпусі прикладів

Уніфікація розшифрування й перекладу скорочень спирається на такі базові джерела: NATO Glossary of Terms and Definitions (далі – AAP-06) як погоджений терміно- та дефініційний корпус НАТО; NATO Glossary of Abbreviations Used in NATO Documents and Publications (далі – AAP-15) як реєстр акронімів і правил їх подання; DoD Dictionary of Military and Associated Terms (далі – DoD Dictionary) як спільнодоктринальний словник США; NATO Joint Military Symbology (далі – APP-6) для зв'язку термінів із картографічними умовними знаками. Для німецькомовного сегмента залучено офіційні «Glossar: Militärische Begriffe» Бундесверу та «Glossar» Федерального міністерства оборони Німеччини (BMVg), а також міжінституційну базу IATE для міжмовної зв'язки. Така ієрархія забезпечує дефініційну достатність, жанрову релевантність і нормативну узгодженість перекладених форм [AAP-06; AAP-15; DoD Dictionary; APP-6; Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar; IATE].

Метою підрозділу є уніфіковане розшифрування й переклад військових скорочень у двомовному корпусі (EN/DE→UKR) з опорою на ієрархію авторитетних джерел і перевіркою за D/G/N-критеріями. Базовий рівень становить AAP-06 як глосарій понять і дефініцій НАТО, на який спирається доктринальна інтерпретація терміноодиниць; другий рівень – AAP-15/NATO Glossary of Abbreviations як реєстр акронімів і правил їх подання; третій – DoD Dictionary як спільнодоктринальний словник США; додатково залучається APP-6 для зв'язку термінів із умовними позначеннями на картах (коли аббревіатури прив'язані до бойової графіки) [AAP-06_2020_NATO GLOSSARY; NATO GLOSSARY OF ABBREVIATIONS; DoD Dictionary; APP-6 NATO Symbols]. Для німецькомовного сегмента використовуються офіційні онлайн-глосарії Бундесверу та Федерального міністерства оборони (BMVg), що фіксують

інституційні дефініції й уживання, а також міжінституційна база IATE для крос-перевірки міжмовних відповідників і відслідковування варіантів написання [Bundeswehr; IATE].

Корпус скорочень сформовано з чинних доктринальних і керівних документів, наказових формулярів та офіційних глосаріїв, із забезпеченням паритету EN/DE та жанрової репрезентативності. Для кожної одиниці фіксуються повна форма, акронім, дефініція джерела, жанр уживання (доктрина, наказ, керівництво), запропонований український відповідник, обрана стратегія відтворення (еквівалент/калька/запозичення/адаптація), а також результати D/G/N-перевірки: дефініційної відповідності AAP-06/DoD, жанрової релевантності формулювання й нормативної узгодженості з AAP-15, офіційними DE-глосаріями та IATE [AAP-06; NATO GLOSSARY OF ABBREVIATIONS; Bundeswehr]. Для аббревіатур застосовується правило first-use: при першій появі наводиться повна форма з акронімом, далі в тексті використовується уніфіковане скорочення згідно з реєстрами НАТО/DoD [NATO GLOSSARY OF ABBREVIATIONS; DoD Dictionary].

Подальший виклад здійснюється послідовно: спочатку аналізуються регуляторні та операційні одиниці, у яких похибка перекладу змінює правовий чи управлінський режим документа (ROE, CAS, ATO/ACO, FSCL), далі – скорочення нових технологічних доменів (EMSO, TST, C-sUAS) з огляду на швидку термінологічну динаміку, після чого переходить розгляд німецькомовного кластера (Einsatzregeln, Luftnahunterstützung, Lagezentrum, Führungsunterstützungssystem, Aufklärungsdrohne) з урахуванням композитної будови й інституційних реалій [AAP-06; Bundeswehr ; IATE]. Перевірка кожної одиниці супроводжується коротким контекстним фрагментом і фіксацією рішення в локальному термінобанку для забезпечення відтворюваності у наступних підрозділах.

Початковий сегмент корпусу становлять скорочення, від яких залежить правовий режим застосування сили та управлінські процедури. Для *Rules of Engagement (ROE)* у DoD Dictionary of Military and Associated Terms надано

дефініцію як директив, що окреслюють обставини та обмеження застосування сили під час операцій; у першій появі фіксується «правила застосування сили (ROE)», далі застосовується акронім. Така подача забезпечує юридичну однозначність у наказових і доктринальних жанрах; реєстровий статус акроніма підтверджено у NATO Glossary of Abbreviations Used in NATO Documents and Publications [DoD Dictionary; AAP-15].

Німецькомовний сегмент підкріплюється офіційними глосаріями як *Einsatzregeln (ROE)*, що зберігає міжмовну інтеперабельність та правовий фокус [Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar].

Операційна одиниця *Close Air Support (CAS)* вимагає збереження процесуальності: у корпусі фіксується «безпосередня авіаційна підтримка (CAS)». В англійській доктрині термін пов'язаний із підтримкою наземних військ у безпосередній близькості до противника; реєстрові позначки та редакційні зміни засвідчено в NATO Glossary of Terms and Definitions (AAP-06). Для німецької мови усталене *Luftnahunterstützung (CAS)*; розмовна калька «близька підтримка з повітря» відхиляється як жанрово непридатна [AAP-06; Bundeswehr Glossar].

Розмежування диспетчеризаційних документів здійснюється через протиставлення *Air Tasking Order (ATO)* та *Airspace Control Order (ACO)*. У першій появі доцільно подати «план-наказ на застосування авіації (ATO)» і «наказ з контролю повітряного простору (ACO)», оскільки семантичні ядра «розподіл завдань» і «організація/режими повітряного простору» належать до різних управлінських контурів; обидва акроніми ілюструються та реєструються у відповідних глосарних позиціях НАТО [AAP-15; AAP-06].

Німецькі відповідники подаються описово без створення штучних акронімів, із крос-перевіркою через IATE для міжмовної сталості [IATE].

У багатокомпонентних одиницях з усталеними акронімами ключовою лишається узгодженість терміна з бойовою графікою. *Fire Support Coordination Line (FSCL)* подається як «рубіж координації вогневої підтримки (FSCL)», причому візуальне кодування рубежів і пунктів управління звіряється з НАТО

Joint Military Symbology (APP-6); це унеможлиблює розбіжності між текстом і картографічними матеріалами [AAP-06; APP-6].

Технологічно оновлюваний кластер скорочень потребує першої розгортки та крос-звірки в кількох реєстрах. Для *Electromagnetic Spectrum Operations (EMSO)* закріплюється «операції в електромагнітному спектрі (EMSO)» з подальшим уживанням акроніма; дефініційний фокус на операційності, а не загальній «діяльності», відповідає доктринальним описам США і НАТО та вимогам стандартного подання скорочень [DoD Dictionary; AAP-15].

Для німецької мови використовується описова модель *Operationen im elektromagnetischen Spektrum*, що корелює з інституційною практикою Бундесверу; міжмовна відповідність перевіряється через IATE [Bundeswehr Glossar; IATE].

У таргетинговому секторі *Time-Sensitive Target (TST)* подається як «часокритична ціль (TST)». Перша розгортка стабілізує подальші посилення у планових таблицях; жанровий статус одиниці як категорії ураження підтверджено глосарними дефініціями і наказовими практиками. Для німецького корпусу вживається *zeitkritisches Ziel (TST)* у документах сумісності, але в основному тексті зберігається англійський акронім для міжоперабельності [AAP-06; AAP-15; IATE].

Стрімкий розвиток протидії БпАК фіксується у спільнодоктринальних реєстрах як *counter-small Unmanned Aircraft Systems (C-sUAS)*; у першій появі подається «протидія малим безпілотним авіаційним системам (C-sUAS)», що уникає побутового «дрон» і відбиває категоріальну ознаку «system». Дефініційні й регламентні аспекти підтверджено у словнику США та реєстрі скорочень НАТО [DoD Dictionary; AAP-15].

Для німецької практики корелює *Abwehr von UAS* як описова формула, що підтримує жанрову нейтральність у наказах і настановах [Bundeswehr Glossar].

Адміністративно-інституційний підкорпус вимагає уникати штучного акронімування. *Lagezentrum* відтворюється як «ситуаційний центр» без створення нових абревіатур; термін функціонує як інституційна одиниця,

зафіксована в офіційній комунікації Бундесверу й BMVg [Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar]. *Führungsunterstützungssystem* у перекладі фіксується як «система забезпечення управління», причому головна лема «управління» збережена в позиції ядра; міжмовне вирівнювання перевірене в IATE для уникнення конкуренції «система підтримки командування» у суміжних жанрах [Bundeswehr Glossar; IATE].

Тактико-технічний підкорпус включає безаббревіатурні композити й короткі іменники з прозорою мотивацією. *Aufklärungsdrohne* послідовно подається як «БпЛА розвідки», що віддзеркалює функціональну роль платформи; вибір великої/малої літери у корпусі узгоджується з нормами українського офіційно-ділового стилю, а міжмовна відповідність підтверджується на рівні інституційних описів Бундесверу [Bundeswehr Glossar].

Для зняття омонімії між доменами введено технічну мітку «домен/жанр» у локальному термінобанку. Напр., *ROE* у правовому регуляторному жанрі співіснує з операційними скороченнями типу *FSCL*, але має окремі поля «джерело норми» і «коментар застосування»; це унеможлиблює перенос побутових значень і забезпечує повторюваність рішень у подальших розділах. Перевірка кожної одиниці фіксується за D/G/N-контуром: дефініція – через NATO Glossary of Terms and Definitions і DoD Dictionary; жанр – через зразки наказів/керівництв і вимоги реєстру скорочень; норма – через NATO Glossary of Abbreviations та офіційні німецькі глосарії з міжмовною крос-звіркою в IATE [AAP-06; DoD Dictionary; AAP-15; Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar; IATE].

Joint Force Air Component Commander (JFACC) доцільно відтворювати як «командувач компонентом Повітряних сил об'єднаних сил (JFACC)», щоб уникнути ілюзії повної тотожності зі штатною посадою в нац. структурі. Збереження акроніма після першої розгортки підтримує міжоперабельність із суміжними скороченнями (*ATO, ACO, ATO cycle*). D: роль JFACC визначено як функцію у спільному командуванні; G: вживається у доктрині та наказах; N: є у глосарно-реєстрових джерелах. [AAP-06; AAP-15; DoD Dictionary]

Joint Fires Element (JFE) фіксується як «елемент об'єднаної вогневої підтримки (*JFE*)». Переклад «група вогневої підтримки» допускається лише в контексті конкретної оргструктури; базове «елемент» зберігає міжвідомчий статус. D: функція координації ефектів; G: наказово-планувальні матеріали; N: акронім унормовано. [AAP-06; AAP-15]

Weapons Control Status (WCS) перекладається як «режим контролю застосування озброєння (ППО) (*WCS*)» з подальшим використанням акроніма та однозначним переліком станів (наприклад, *Weapons Free/Weapons Tight/Weapons Hold* у контексті ППО). Калька «статус контролю зброї» відхиляється як нефахова. D: перелік і призначення режимів; G: наказ/інструкції; N: реєстрові позначення. [DoD Dictionary; AAP-15]

No-Strike List (NSL) відтворюється як «перелік об'єктів, заборонених до ураження (*NSL*)». Ключова ознака – правовий режим захисту об'єктів, тому варіант «перелік нецілей» неприйнятний у регуляторному тексті. D: визначення категорій об'єктів; G: доктрина таргетингу й накази; N: усталене скорочення. [DoD Dictionary; AAP-06]

Time-Sensitive Target (TST) – «часокритична ціль (*TST*)». Перша розгортка потрібна для уникнення різночитань у планових матрицях; далі акронім. Унікається побутова калька «термінова ціль», яка зсуває дефініційні ознаки. D: типологія цілей; G: настанови/накази; N: акронім у реєстрах. [AAP-06; AAP-15].

Electromagnetic Spectrum Operations (EMSO) подаються як «операції в електромагнітному спектрі (*EMSO*)» з фокусом на операційності, а не на «діяльності». У німецькому сегменті фіксується описова модель *Operationen im elektromagnetischen Spektrum*; штучне акронімування в DE унікається. D: інтеграція наступальних/оборонних дій у спектрі; G: керівництва та доктрина; N: англomовний акронім підтримано реєстрами. [DoD Dictionary; AAP-15; Bundeswehr Glossar].

Counter-small Unmanned Aircraft Systems (C-sUAS) – «протидія малим безпілотним авіаційним системам (*C-sUAS*)». В українському тексті зберігається компонент «system», що відрізняє термін від побутового «дрони». У німецькій

практиці рекомендовано *Abwehr von UAS* як жанрово нейтральну формулу. D: дефініційні межі класу sUAS; G: настанови/стратегії; N: англ. акронім фіксовано, нім. подається описово. [DoD Dictionary; AAP-15; Bundeswehr Glossar].

Rules of Engagement (ROE) / Einsatzregeln (ROE) вже зафіксовані у корпусі як регуляторна одиниця. Для консистентності зберігається саме «правила застосування сили (ROE)», а не «правила ведення бойових дій», оскільки другий варіант змінює правовий ракурс. D: директивний характер; G: регуляторний жанр; N: наявність у реєстрах і офіційних DE-глосаріях. [DoD Dictionary; AAP-15; Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar].

Німецький інституційний кластер не потребує створення акронімів. *Lagezentrum* стабільно відтворюється як «ситуаційний центр», *Einsatzbereitschaft* – як «рівень бойової готовності», *Rahmenbefehl* – як «рамковий наказ». Усі три одиниці функціонують у наказово-організаційному реєстрі, тому їхня аналітична передача українською підтримує жанрову нейтральність і не руйнує регулятивну функцію. D: інституційні/процедурні дефініції; G: накази/керівництва; N: офіційні DE-глосарії. [Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar; IATE].

Для німецьких композитів з технічною семантикою застосовується аналітична подача. *Führungsunterstützungssystem* відтворюється як «система забезпечення управління», що зберігає «голову» в позиції ядра й уникає омонімії «підтримка/забезпечення». *Aufklärungsdrohne* – «БПЛА розвідки»; великі/малі літери узгоджуються з нормами укр. офіційно-ділового стилю. D: функціональні дефініції; G: керівництва/технічні описи; N: офіційні DE-глосарії + крос-звірка. [Bundeswehr Glossar; IATE].

Для багатокомпонентів із картографічною прив'язкою важливо узгодити текст і бойову графіку. *Fire Support Coordination Line (FSCL)* – «рубіж координації вогневої підтримки (FSCL)» з першою розгорткою, далі – акронім у таблицях і матрицях. Графічні конвенції звіряються, щоб уникнути розбіжностей між текстовим наказом і картою. D: просторово-процедурна дефініція; G: наказ/план; N: глосарій і символіка. [AAP-06; APP-6; AAP-15].

Для забезпечення відтворюваності кожна одиниця вноситься в локальний термінобанк: повна форма; акронім; EN/DE лема; український відповідник; дефініція-джерело; жанр; стратегія (EQ/CAL/LOAN/ADAPT); результати D/G/N; контекстний фрагмент; статус («норма/тимчасово»); дата/версія. Така фіксація дозволяє утримувати стабільність уживання між підрозділами та уникати повторних коливань у формі. [AAP-06; AAP-15; DoD Dictionary; Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar; IATE].

Корпус скорочень EN/DE→UKR підтвердив, що прийнятність форми визначається трьома умовами: дефініційна сумісність із погодженими глосаріями, жанрова релевантність формули у наказово-доктринальних текстах і наявність реєстрового статусу акроніма. Перше подання кожної одиниці виконується за правилом first-use (повна форма + акронім), далі застосовується уніфіковане скорочення; багатоконпоненти з картографічною прив'язкою синхронізуються з бойовою графікою. Розмежування близьких функцій (напр., *ATO/ACO*; *ROE/Einsatzregeln*) запобігає семантичним зсувам і підтримує міжмовну інтероперабельність у змішаних EN/DE корпусах.

3.2 Двомовний глосарій із коментарями перекладацьких рішень

Метою є укладання двомовного глосарію EN/DE→UKR із фаховими відповідниками, уніфікованими за дефініційними, жанровими та нормативними критеріями. Нормативну опору становлять погоджені дефініції з *NATO Glossary of Terms and Definitions* (AAP-06), реєстр акронімів і правила їх подачі з *NATO Glossary of Abbreviations* (AAP-15), спільнодоктринальні визначення зі *DoD Dictionary of Military and Associated Terms*, а також картографічні конвенції з *NATO Joint Military Symbolology* (APP-6) [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. v–vii; DoD Dictionary, с. 1–2; APP-6, с. 1–2]. Для німецькомовного сегмента залучаються офіційні «Glossar: Militärische Begriffe» Бундесверу та «Glossar» Федерального міністерства оборони, а для міжмовної стабільності – міжінституційна база IATE [Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar; IATE].

Матеріал відбирається з чинних доктринальних, наказових і керівних текстів та офіційних глосаріїв, із забезпеченням паритету EN/DE і жанрової репрезентативності. Для кожної лєми послідовно встановлюються повна форма й акронім, звіряється дефініція (пріоритет AAP-06/DoD), окреслюється жанр вживання (доктрина/наказ/керівництво/техн. опис), обирається стратегія відтворення (еквівалент/калька/запозичення/адаптація) з фіксацією відхилених варіантів, проводиться перевірка за D/G/N-критеріями та здійснюється глосарна фіксація у форматі: Lemma-EN/DE; Full/Acronym; UKR; Def-src; Genre; Strategy; D/G/N; Context; Sources; Status; Note; Date/Version [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. v–vii]. Перша згадка кожної одиниці подається у форматі «повна форма + акронім», надалі застосовується уніфіковане скорочення згідно з реєстрами [AAP-15, с. v–vii].

Подальший виклад послідовно аналізує складники корпусу та детально обґрунтовує переклад кожної одиниці з урахуванням дефініційної сумісності, жанрових вимог та узгодженості зі стандартизованими скороченнями і символікою НАТО [AAP-06, с. 1–3; APP-6, с. 1–2].

Було сформовано підкорпус скорочень і терміносполук EN/DE з настанов і глосаріїв, після чого для кожної одиниці було встановлено дефініцію, жанр вживання та нормативний статус акроніма. Перевірка виконувалася ієрархічно: повні визначення та рамки застосування звірялися за NATO Glossary of Terms and Definitions (AAP-06), реєстрові скорочення – за NATO Glossary of Abbreviations (AAP-15), узгоджувальні дефініції – за DoD Dictionary of Military and Associated Terms; для одиниць із графічною прив'язкою додатково звірялися умовні позначення за NATO Joint Military Symbology (APP-6) [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. v–vii; DoD Dictionary, с. 1–2; APP-6, с. 1–2]. Для німецькомовного сегмента дефініції та вживання звірялися за офіційними «Glossar: Militärische Begriffe» Бундесверу та «Glossar» BMVg; міжмовна стабільність перевірялася за IATE.

Спершу було опрацьовано регуляторні одиниці, де помилка перекладу змінює правовий режим тексту. Для Rules of Engagement (ROE) було зіставлено

дефініцію як «директиви, що окреслюють обставини та обмеження застосування сили» та реєстру фіксацію акроніма; у підсумку у першій появі закріплювалася форма «правила застосування сили (ROE)», надалі – ROE. Німецькомовний відповідник установлювався як Einsatzregeln (ROE). Таке рішення забезпечує однозначність у наказах і доктрині та узгоджується з практикою first-use/далі акронім [AAP-15, с. v–vii; AAP-06, с. 1–3]. У словниковому записі це відбивається так: *rules of engagement (ROE) → правила застосування сили (ROE)*; Genre: *doctrine/order*; Strategy: *EQ*; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. v–vii; DoD Dictionary, с. 1–2].

Далі було проаналізовано операційні одиниці повітряної підтримки. Close Air Support (CAS) трактувалася як процес взаємодії авіації з силами на землі у безпосередній близькості до противника; це зумовило фіксацію «безпосередня авіаційна підтримка (CAS)». У німецькому корпусі було підтверджено Luftnahunterstützung (CAS). Калька «близька підтримка з повітря» відхилялася як жанрово нефахова, оскільки не відбиває доктринального процесу й може змістити акценти у наказовому тексті [AAP-06, с. 1–3]. Запис: *close air support (CAS) / Luftnahunterstützung (CAS) → безпосередня авіаційна підтримка (CAS)*; Genre: *directive/manual*; Strategy: *EQ*; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. C-...].

Для розмежування диспетчеризаційних документів було застосовано порівняльний аналіз: Air Tasking Order (ATO) протиставлявся Airspace Control Order (ACO). Унаслідок цього у першій появі фіксувалося «план-наказ на застосування авіації (ATO)» та «наказ з контролю повітряного простору (ACO)»; надалі вживалися акроніми. Така дистинкція запобігає підміні функцій документа у планувальних матрицях [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. A-...]. Записи: *air tasking order (ATO) → план-наказ...; airspace control order (ACO) → наказ...;* Genre: *order/plan*; Strategy: *EQ/CAL*; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. A-...].

Було опрацьовано багатокomпонентні одиниці з картографічною прив'язкою. Fire Support Coordination Line (FSCL) узгоджувалася з бойовою графікою: у тексті першою згадкою подавалося «рубіж координації вогневої підтримки (FSCL)», далі – стабільний акронім у схемах/таблицях. Це унеможливило розходження між наказом і картою та підтримує інтероперабельність позначень [AAP-6, с. 1–2; AAP-15, с. F-...]. Запис: *fire support coordination line (FSCL) → рубіж... (FSCL); Genre: planning/order; Strategy: CAL; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; APP-6, с. 1–2; AAP-15, с. F-...].*

Для інструктивних режимів ППО було зіставлено Weapons Control Status (WCS) з переліком станів (*Weapons Free/Tight/Hold*). Було зафіксовано «режим контролю застосування озброєння (ППО) (WCS)»; калька «статус контролю зброї» відхилялася як нефахова. Це рішення уникає омонімії та забезпечує коректну рецепцію правил застосування в наказах і інструкціях [DoD Dictionary, с. 1–2]. Запис: *weapons control status (WCS) → режим... (WCS); Genre: instruction/order; Strategy: EQ; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [DoD Dictionary, с. 1–2; AAP-15, с. W-...].*

Окремо було опрацьовано кластер таргетингу. Time-Sensitive Target (TST) фіксувалася як «часокритична ціль (TST)», причому перша розгортка є обов'язковою для уникнення різночитань у планувальних таблицях; у німецьких матеріалах підтверджувалася форма *zeitkritisches Ziel*, але для міжоперабельності зберігався англійський акронім [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. T-...]. Запис: *time-sensitive target (TST) / zeitkritisches Ziel (TST) → часокритична ціль (TST); Genre: targeting/doctrine; Strategy: EQ; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. T-...].*

Технологічні новації було враховано через першу розгортку та міжмовну перевірку. Electromagnetic Spectrum Operations (EMSO) закріплювалися як «операції в електромагнітному спектрі (EMSO)», а німецька форма подавалася описово – *Operationen im elektromagnetischen Spektrum* – без штучного

акронімування. Такий підхід зберігає операційний статус категорії й забезпечує коректне жанрове вживання у настановах [AAP-15, с. E-...; DoD Dictionary, с. 1–2]. Запис: *electromagnetic spectrum operations (EMSO) → операції... (EMSO)*; Genre: *doctrine/manual*; Strategy: *EQ*; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [DoD Dictionary, с. 1–2; AAP-15, с. E-...].

У секторі протидії БпАК було відсіяно побутові номінації на користь системних. Counter-small Unmanned Aircraft Systems (C-sUAS) стабілізувалися як «протидія малим безпілотним авіаційним системам (C-sUAS)» із збереженням компонента *system*; у німецькому сегменті доцільною визнавалася описова формула *Abwehr von UAS*. Це уникає звуження до «дронів» та відповідає жанровій нейтральності стратегічних документів [AAP-15, с. C-...; DoD Dictionary, с. 1–2]. Запис: *counter-small unmanned aircraft systems (C-sUAS) → протидія... (C-sUAS)*; Genre: *strategy/manual*; Strategy: *EQ*; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [DoD Dictionary, с. 1–2; AAP-15, с. C-...].

Інституційний німецький кластер було описано без створення нових акронімів. Lagezentrum послідовно відтворювався як «ситуаційний центр», що відповідає статусу органу, а не процесу; Einsatzbereitschaft подавалася як «рівень бойової готовності», Rahmenbefehl – як «рамковий наказ». Така аналітична подача підтримує регулятивну функцію термінів у наказово-організаційних жанрах [Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar]. Записи: *Lagezentrum → ситуаційний центр*; *Einsatzbereitschaft → рівень бойової готовності*; *Rahmenbefehl → рамковий наказ*; Genre: *organizational*; Strategy: *EQ*; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar].

Для технічно сфокусованих німецьких композитів було застосовано аналітичне розгортання з перенесенням «голови» у позицію ядра. Führungsunterstützungssystem стабілізувалося як «система забезпечення управління» (уникалася омонімізуюча «підтримка командування»); Aufklärungsdrohne – як «БпЛА розвідки» з уніфікованим скороченням БпЛА в межах стилістики офіційно-ділового реєстру [Bundeswehr Glossar]. Записи:

Führungsunterstützungssystem → система забезпечення управління;
Aufklärungsdrohne → БнЛА розвідки; Genre: technical/manual; Strategy: CAL/EQ;
 D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [Bundeswehr Glossar; IATE].

У кластері командування та управління було зіставлено пари, що задають рамку планування. У *commander's intent* після зв'язки дефініції та жанру було закріплено «задум командира», оскільки ця форма відтворює функцію цільового орієнтира для підлеглих без зайвого розширення семантики «намір»; у німецькому сегменті було підтверджено *Absicht des Kommandeurs*. У записі глосарію фіксується: *commander's intent* → задум командира; *Absicht des Kommandeurs* → задум командира; Genre: doctrine/order; Strategy: EQ/ADAPT; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. I-...]. Така уніфікація знімає варіативність між планувальними документами та оперативними наказами.

Для просторових меж застосування сил було розмежовано *area of operations (AO)* та *area of responsibility (AOR)*. Після дефініційної перевірки було зафіксовано «район операції (AO)» як локалізовану зону дій і «район відповідальності (AOR)» як ширший управлінський контур; у німецькому сегменті підтверджено *Operationsgebiet (AO)* та *Verantwortungsbereich (AOR)*. У словнику: *area of operations (AO)* → район операції (AO); *area of responsibility (AOR)* → район відповідальності (AOR); Genre: planning/order; Strategy: EQ; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. A-...]. Така дистинкція запобігає підміні зон у матрицях розмежування відповідальності.

Було проаналізовано вузол ситуаційної поінформованості. Для *common operational picture (COP)* закріплено «спільна оперативна обстановка (COP)», оскільки саме «обстановка» відтворює семантичне ядро інтегрованого зображення сил і подій, а не «картина», що внесло б публіцистичний відтінок; у DE – *gemeinsames Lagebild (COP)*. У словнику: *common operational picture (COP)* / *gemeinsames Lagebild (COP)* → спільна оперативна обстановка (COP); Genre: C2/ISR; Strategy: ADAPT/EQ; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. C-...]. Це узгоджує текст наказів із відображенням у системах управління.

У таргетингу було уточнено функціональні ролі. Для *joint force air component commander (JFACC)* після узгодження дефініції функції у складі об'єднаних сил було зафіксовано «командувач компонентом Повітряних сил об'єднаних сил (JFACC)»; створення штучного нац. посада-еквівалента було відхилено як таке, що порушує інтеперабельність. Сусідній елемент *joint fires element (JFE)* було унормовано як «елемент об'єднаної вогневої підтримки (JFE)», причому «елемент» збережено як надвидовий термін; «група» допускається лише за наявності локального оргштату. Записи: *JFACC* → *командувач компонентом ПС ОС (JFACC)*; *JFE* → *елемент об'єднаної вогневої підтримки (JFE)*; *Genre: doctrine/planning*; *Strategy: EQ*; *D/G/N: ✓/✓/✓*; *Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. J-...]*. Це забезпечує узгодженість із АТО/АСО та блоком *fires*.

У розвідувально-спостережному секторі було закріплено *intelligence, surveillance and reconnaissance (ISR)* як «розвідка, спостереження, рекогносцировка (ISR)», із збереженням англ. акроніма, що має міжсоюзний статус; у німецькій подачі зафіксовано описове *Aufklärung, Überwachung und Reconnaissance (ISR)* із триманням міжнародного акроніма. У словнику: *intelligence, surveillance and reconnaissance (ISR)* → *розвідка, спостереження, рекогносцировка (ISR)*; *Genre: doctrine/C2*; *Strategy: EQ*; *D/G/N: ✓/✓/✓*; *Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. I-...]*. Такий вибір знімає суперечку між «розвідка-спостереження-розвідка» та недоречними кальками.

У секторі ППО було оцінено ризики омонімії станів *weapons control status (WCS)*. Було зафіксовано «режим контролю застосування озброєння (ППО) (WCS)» із обов'язковим переліком станів у додатку; калька «статус контролю зброї» відхилялася як нефахова. У словнику: *weapons control status (WCS)* → *режим контролю застосування озброєння (ППО) (WCS)*; *Genre: instruction/order*; *Strategy: EQ*; *D/G/N: ✓/✓/✓*; *Sources: [DoD Dictionary, с. 1–2; AAP-15, с. W-...]*. Це унеможлиблює помилки виконання у вогневих підрозділах.

Технічно-логістичний кластер було розмежовано на просторіві ланцюжки та транспортно-евакуаційні категорії. *line(s) of communication (LOC)* було закріплено як «лінія (лінії) сполучення (LOC)» із жанровою прив'язкою до планових документів, де LOC включає як транспорт, так і передачу інформації; у DE – *Verbindungs- und Nachschublinien (LOC)*. Для *medical evacuation (MEDEVAC)* було зафіксовано «евакуація поранених (MEDEVAC)» з утриманням міжнародного акроніма; у DE – описове *Verwundetentransport/MedEvac (MEDEVAC)*. Записи: *lines of communication (LOC)* → *лінії сполучення (LOC)*; *medical evacuation (MEDEVAC)* → *евакуація поранених (MEDEVAC)*; *Genre: planning/medical*; *Strategy: EQ/ADAPT*; *D/G/N: ✓/✓/✓*; *Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. L-...; M-...]*. Це узгоджує терміни між плануванням забезпечення та медичною підсистемою.

У німецькомовному інституційно-організаційному блоці було утримано аналітичну подачу без створення нових акронімів. *Lagezentrum* стабілізовано як «ситуаційний центр», *Einsatzbereitschaft* – як «рівень бойової готовності», *Rahmenbefehl* – як «рамковий наказ». Усі три одиниці було прив'язано до наказово-організаційних жанрів, що унеможлиблює публіцистичні коливання. Записи: *Lagezentrum* → *ситуаційний центр*; *Einsatzbereitschaft* → *рівень бойової готовності*; *Rahmenbefehl* → *рамковий наказ*; *Genre: organizational*; *Strategy: EQ*; *D/G/N: ✓/✓/✓*; *Sources: [Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar]*.

Для німецьких композитів було застосовано структурне розгортання. *Führungsunterstützungssystem* закріплено як «система забезпечення управління» з «управління» у позиції ядра; конкурент «підтримка командування» було відхилено через омонімію «підтримка» в суміжних секторах. *Aufklärungsdrohne* стабілізовано як «БпЛА розвідки»; побутові номінації не використовувалися. Записи: *Führungsunterstützungssystem* → *система забезпечення управління*; *Aufklärungsdrohne* → *БпЛА розвідки*; *Genre: technical/manual*; *Strategy: CAL/EQ*; *D/G/N: ✓/✓/✓*; *Sources: [Bundeswehr Glossar; IATE]*. Це зберігає прозору морфосинтаксичну мапу між DE-компонентами та українськими моделями.

Суміжний EN/DE-блок було синхронізовано з картографічними конвенціями. *fire support coordination line (FSCL)* та пов'язані позначення було подавано з першою розгорткою й подальшим акронімом, а графічні елементи зв'язалися з умовними знаками; тактильні помилки між текстом і картою було усунуто через уніфікацію написання та скорочень. Запис: *fire support coordination line (FSCL)* → *рубіж координації вогневої підтримки (FSCL)*; Genre: *planning/order*; Strategy: *CAL*; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; APP-6, с. 1–2; AAP-15, с. F-...].

Було розширено корпус управлінсько-планувальними, логістичними та медичними одиницями, щоб перевірити сталість правил first-use та узгодження EN/DE форм у різних жанрах. Для *operation plan* і *operation order* було встановлено дистинкцію «план операції (OPLAN)» / «наказ на операцію (OPORD)»: перший задає задум і ресурси, другий конкретизує виконання. У німецькому сегменті закріплено описові відповідники *Operationsplan (OPLAN)* / *Operationsbefehl (OPORD)*; штучні кальки без акронімів відхилялися. У словнику це відбивається як: *operation plan (OPLAN)* → *план операції (OPLAN)*; *operation order (OPORD)* → *наказ на операцію (OPORD)*; Genre: *planning/order*; Strategy: *EQ*; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-15, с. O-...; AAP-06, с. 1–3; DoD Dictionary, с. 1–2].

Було уточнено просторові рамки через пару *area of operations (AO)* / *area of responsibility (AOR)*. Для уникнення підміни управлінських контурів у першій появі подавалося «район операції (AO)» як локалізована зона дій та «район відповідальності (AOR)» як ширший контур. У DE-сегменті підтверджено *Operationsgebiet (AO)* / *Verantwortungsbereich (AOR)*. Записи словника: *area of operations (AO)* → *район операції (AO)*; *area of responsibility (AOR)* → *район відповідальності (AOR)*; Genre: *planning/order*; Strategy: *EQ*; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. A-...].

Кластер ситуаційної поінформованості було стабілізовано через протиставлення *common operational picture (COP)* та суміжних

неформалізованих назв. Було зафіксовано «спільна оперативна обстановка (COP)», оскільки «обстановка» відповідає доктринальному ядру інтегрованого відображення, тоді як «картина» зсуває реєстр у публіцистику. У німецькому сегменті – *gemeinsames Lagebild (COP)*. Запис: *common operational picture (COP) / gemeinsames Lagebild (COP) → спільна оперативна обстановка (COP)*; Genre: C2/ISR; Strategy: ADAPT/EQ; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. C-...].

Було додано таргетингові ролі для зв'язки з Already-введеними АТО/АСО та JFE. *Joint Force Air Component Commander (JFACC)* подавалося як «командувач компонентом Повітряних сил об'єднаних сил (JFACC)» з утриманням міжнародного акроніма; *Joint Fires Element (JFE)* – як «елемент об'єднаної вогневої підтримки (JFE)» із застереженням щодо слова «група», яке допускається лише за наявності локального штатного рішення. Записи: *JFACC → командувач компонентом ПС ОС (JFACC)*; *JFE → елемент об'єднаної вогневої підтримки (JFE)*; Genre: doctrine/planning; Strategy: EQ; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. J-...].

Логістичний підкласер було уніфіковано на рівні багатокomпонентів. Для *lines of communication (LOC)* закріплювалася форма «лінії сполучення (LOC)» з поясненням, що поняття охоплює як транспорт, так і канали передавання інформації залежно від жанру документа. У DE-сегменті подавався описовий відповідник *Verbindungs- und Nachschublinien (LOC)*. Запис: *lines of communication (LOC) → лінії сполучення (LOC)*; Genre: planning; Strategy: ADAPT; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. L-...]. Для медичної евакуації було стабілізовано «евакуація поранених (MEDEVAC)», а в DE – *Verwundetentransport/MedEvac (MEDEVAC)*; побутові евфемізми відхилялися. Запис: *medical evacuation (MEDEVAC) → евакуація поранених (MEDEVAC)*; Genre: medical; Strategy: EQ; D/G/N: ✓/✓/✓; Sources: [AAP-15, с. M-...; DoD Dictionary, с. 1–2].

У ППО було деталізовано *rules/means* через інструктивні одиниці. Для *weapons control status (WCS)* залишався «режим контролю застосування озброєння (ППО) (WCS)» із обов'язковим переліком станів *Weapons Free/Tight/Hold* у додатку; калька «статус контролю зброї» не використовувалася. Запис: *weapons control status (WCS) → режим... (WCS)*; *Genre: instruction/order; Strategy: EQ; D/G/N: ✓/✓/✓*; *Sources: [DoD Dictionary, с. 1–2; AAP-15, с. W-...]*.

Технологічний сегмент було доповнено для відслідковування термінологічної динаміки. *Electromagnetic Spectrum Operations (EMSO)* фіксувалися як «операції в електромагнітному спектрі (EMSO)», а DE подавалося описово – *Operationen im elektromagnetischen Spektrum* без створення штучного акроніма; це зберігає операційність категорії та узгоджує жанр керівництв [AAP-15, с. E-...; DoD Dictionary, с. 1–2]. Для *counter-small Unmanned Aircraft Systems (C-sUAS)* у першій появі надавалось «протидія малим безпілотним авіаційним системам (C-sUAS)» із збереженням компонента *system*; у DE – *Abwehr von UAS*. Запис: *counter-small unmanned aircraft systems (C-sUAS) → протидія... (C-sUAS)*; *Genre: strategy/manual; Strategy: EQ; D/G/N: ✓/✓/✓*; *Sources: [AAP-15, с. C-...; DoD Dictionary, с. 1–2]*.

Німецький інституційний блок було уніфіковано без акронімування. *Lagezentrum* залишалося «ситуаційний центр», *Einsatzbereitschaft* – «рівень бойової готовності», *Rahmenbefehl* – «рамковий наказ». Для композитів застосовувалося аналітичне розгортання з перенесенням «голови» в позицію ядра української моделі: *Führungsunterstützungssystem* → «система забезпечення управління», *Aufklärungsdrohne* → «БпЛА розвідки». Записи: *Lagezentrum → ситуаційний центр*; *Einsatzbereitschaft → рівень бойової готовності*; *Rahmenbefehl → рамковий наказ*; *Führungsunterstützungssystem → система забезпечення управління*; *Aufklärungsdrohne → БпЛА розвідки*; *Genre: organizational/technical; Strategy: EQ/CAL; D/G/N: ✓/✓/✓*; *Sources: [Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar; IATE]*.

Для всіх наведених одиниць у термінобанку було зафіксовано: *Lemma-EN/DE; Full/Acronym; UKR; Def-src; Genre; Strategy; D/G/N; Context; Sources; Status; Note; Date/Version*. Усі перші згадки супроводжувалися повною формою з акронімом; надалі застосовувалися уніфіковані скорочення згідно з реєстром [AAP-15, с. v–vii; AAP-06, с. 1–3]. Завершальний блок міститиме зведену таблицю стратегій за підсистемами та короткі контекстні фрагменти до вибраних позицій для демонстрації жанрової реалізації [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. v–vii; DoD Dictionary, с. 1–2; APP-6, с. 1–2].

Підсумково було узгоджено модель двомовного глосарію EN/DE→UKR і перевірено її на репрезентативних підсистемах. Нормативна опора витримана: дефініції звірено за *NATO Glossary of Terms and Definitions* (AAP-06), реєстрові акроніми – за *NATO Glossary of Abbreviations* (AAP-15), узгоджувальні формулювання – за *DoD Dictionary of Military and Associated Terms*, картографічні конвенції – за *NATO Joint Military Symbolology* (APP-6) [AAP-06, с. 1–3; AAP-15, с. v–vii; DoD Dictionary, с. 1–2; APP-6, с. 1–2]. Для німецькомовного сегмента дефініції та вживання звірено за офіційними глосаріями Бундесверу та BMVg, міжмовна стабільність – за IATE.

У регуляторному кластері *rules of engagement (ROE)* стабілізовано як «правила застосування сили (ROE)», що зберігає правовий фокус і відповідає практиці *first-use* з подальшим використанням акроніма; у німецькому сегменті – *Einsatzregeln (ROE)* [AAP-15, с. v–vii; AAP-06, с. 1–3]. В операційній авіаційній підсистемі *close air support (CAS) / Luftnahunterstützung (CAS)* унормовано як «безпосередня авіаційна підтримка (CAS)»; розмовну кальку відхилено як жанрово непридатну [AAP-06, с. 1–3]. Диспетчеризаційні документи розмежовано функційно: *air tasking order (ATO)* → «план-наказ на застосування авіації (ATO)», *airspace control order (ACO)* → «наказ з контролю повітряного простору (ACO)»; підміна режимів унеможливлена завдяки першій розгортці та уніфікації акронімів [AAP-15, с. A-...; AAP-06, с. 1–3]. Для просторових меж бойового застосування *fire support coordination line (FSCL)* закріплено як «рубіж

координації вогневої підтримки (FSCL)» із синхронізацією з умовними знаками APP-6 [APP-6, с. 1–2; AAP-06, с. 1–3].

Функціонально-рольові одиниці узгоджено з міжвідомчою термінологією: *joint force air component commander (JFACC)* → «командувач компонентом Повітряних сил об'єднаних сил (JFACC)»; *joint fires element (JFE)* → «елемент об'єднаної вогневої підтримки (JFE)» [AAP-15, с. J-...; AAP-06, с. 1–3]. У таргетингу *time-sensitive target (TST)* / *zeitkritisches Ziel (TST)* уніфіковано як «часокритична ціль (TST)», що усуває побутові кальки й забезпечує інтероперабельність у планувальних матрицях [AAP-15, с. T-...; AAP-06, с. 1–3]. В інструктивному блоці ППО *weapons control status (WCS)* подано як «режим контролю застосування озброєння (ППО) (WCS)» з фіксованим переліком станів; нефахова калька «статус контролю зброї» не використовується [DoD Dictionary, с. 1–2; AAP-15, с. W-...].

Технологічну динаміку враховано через перші розгортки й крос-звірки: *electromagnetic spectrum operations (EMSO)* → «операції в електромагнітному спектрі (EMSO)»; у німецькому сегменті – описове *Operationen im elektromagnetischen Spektrum* без штучного акронімування [AAP-15, с. E-...; DoD Dictionary, с. 1–2]. *counter-small unmanned aircraft systems (C-sUAS)* подано як «протидія малим безпілотним авіаційним системам (C-sUAS)»; у DE – *Abwehr von UAS* [AAP-15, с. C-...; DoD Dictionary, с. 1–2].

Інституційно-організаційні німецькі одиниці подано без акронімування: *Lagezentrum* → «ситуаційний центр», *Einsatzbereitschaft* → «рівень бойової готовності», *Rahmenbefehl* → «рамковий наказ»; технічні композити розгорнуто аналітично: *Führungsunterstützungssystem* → «система забезпечення управління», *Aufklärungsdrohne* → «БпЛА розвідки» [Bundeswehr Glossar; BMVg Glossar; IATE].

Таким чином, для кожної одиниці забезпечено дефініційну сумісність, жанрову релевантність і реєстрову узгодженість. Перша згадка подається у форматі «повна форма + акронім», надалі використовується уніфіковане скорочення; для багатокomпонентів із картографічною прив'язкою здійснюється

синхронізація з APP-6. Усі рішення занесено до локального термінобанку з полями Lemma-EN/DE; Full/Acronym; UKR; Def-src; Genre; Strategy; D/G/N; Context; Sources; Status; Note; Date/Version. Повний глосарій подано в Додатку А; наведений конденсований виклад фіксує стандарт подачі та критерії якості для подальших кейс-аналізів.

3.3 Переклад фрагментів документів з обґрунтуванням вибору стратегії

Матеріалом дослідження слугував корпус зі 2 494 англо-українських термінологічних пар з «Англо-українського військового словника-мінімуму» (Англо-український військовий словник-мінімум, б. д., електронна версія). Використано два типи документів: військовий стандарт ВСТ 20.39:0000.001:2025(02) як джерело нормативно-дефінітивної лексики та структурованих вимог, а також інструкцію користувача до штурмової гвинтівки CZ BREN 2 як репрезентанта інструктивного жанру з імперативними формулами. У стандарті опрацьовано блок «Умовні позначки та скорочення» (ЖЦ, ЗТВ, КСЗТВ) та фрагменти з вимог до маркування/ідентифікування і до вилучення/демільтаризації виробів ОБТ [VST_20]. В інструкції опрацьовано блок «Інструкції з техніки безпеки», підрозділи «Перевірка безпеки зброї», «Зняття магазину», «Блокування зброї» та «Налаштування режиму стрільби» [Мануал-УКР]. Вибір зумовлено потребою демонструвати різні стратегії: уніфікацію термінів у нормативі та функціональні еквіваленти в інструкції. Наведені повні уривки тексту представлені у додатку Б.

Таблиця 3.1. Витяг з документу ВСТ 20.39

Оригінал (укр)	EN	DE	Джерело
Військовий стандарт, що встановлює загальні технічні вимоги до певної групи виробів озброєння та військової техніки або їхніх	Military standard that sets general technical requirements for a given group of armaments and military	Militärischer Standard, der allgemeine technische Anforderungen für eine bestimmte Gruppe von Bewaffnung und	ВСТ 20.39:0000.001:2025(02), с. 9

складових частин і типових методик (методів) їх випробування (контролювання).	equipment or their components, and the typical methods (procedures) for their testing (inspection).	Wehrtechnik oder deren Baugruppen festlegt sowie die typischen Methoden (Verfahren) zu deren Prüfung (Kontrolle).	
---	---	---	--

Стратегія кальки для термінів і жанрова нормалізація операторів: «встановлює» → *sets/festlegt*. Дублети збережено дужками для точності дефініції. «ОВТ» передано як *armaments and military equipment / Bewaffnung und Wehrtechnik*.

Таблиця 3.2. Витяг з документу ВСТ 20.39

Оригінал (укр)	EN	DE	Джерело
Життєвий цикл (ЖЦ) продукції ОВТ визначає послідовність етапів від розроблення до списання.	The life cycle (LC) of AME products defines the sequence of stages from development to decommissioning.	Der Lebenszyklus (LZ) von Wehrtechnik-Erzeugnissen bestimmt die Abfolge der Phasen von der Entwicklung bis zur Aussonderung.	ВСТ 20.39:0000.001:2025(02), с. 10–11

Усталені еквіваленти LC/LZ. «Списання» → *decommissioning/Aussonderung* для нормативного реєстру. *AME* = *armaments and military equipment*.

Таблиця 3.3. Витяг з документу ВСТ 20.39

Оригінал (укр)	EN	DE	Джерело
Вимоги щодо маркування та ідентифікування установлюють також до	Marking and identification requirements also apply to the packaging	Anforderungen an Kennzeichnung und Identifizierung	ВСТ 20.39:0000.001:2025(02), с. 41

пакування виробів ОБТ.	of AME items.	gelten auch für die Verpackung von Wehrtechnik-Erzeugnissen.	
------------------------	---------------	--	--

Оператор нормативу «установлюють» → *apply/gelten*. «Вироби ОБТ» нейтрально як *items/Erzeugnisse*. Збережено парність «маркування та ідентифікування».

Таблиця 3.4. Витяг з документу CZ BREN 2

Оригінал (укр)	EN	DE	Джерело
Для вашої власної безпеки та безпеки інших дотримуйтеся наступних інструкцій з безпеки.	For your own safety and the safety of others, follow the safety instructions below.	Befolgen Sie zur eigenen Sicherheit und zur Sicherheit anderer die folgenden Sicherheitsanweisungen.	CZ BREN 2, с. 2

Функціональний еквівалент для імперативу інструкції. Збережено приписовий тон без буквальної кальки порядку слів.

Таблиця 3.5. Витяг з документу CZ BREN 2

Оригінал (укр)	EN	DE	Джерело
Перевірка безпеки зброї – вийміть магазин; потягніть затворну раму назад; переконайтеся, що патронник порожній.	Safety check of the weapon – remove the magazine; pull the bolt carrier to the rear; ensure the chamber is clear.	Sicherheitsüberprüfung der Waffe – Magazin entnehmen; Verschlussträger nach hinten ziehen; sicherstellen, dass das Patronenlager frei ist.	CZ BREN 2, с. 7

Уніфікація термінів керівництв: *bolt carrier/chamber; Verschlussträger/Patronenlager*. Перелік дій збережено як інструктивні імперативи.

Таблиця 3.6. Витяг з документу CZ BREN 2

Оригінал (укр)	EN	DE	Джерело
Блокування гвинтівки виконується шляхом переміщення важеля перемикача в положення «S».	Engage the safety by moving the selector lever to “S”.	Die Sicherung wird aktiviert, indem der Wahlhebel auf „S“ gestellt wird.	CZ BREN 2, с. 7

«Блокування» інтерпретовано як активацію запобіжника: *engage the safety / Sicherung wird aktiviert*. Уникнено «*locking*», щоб не звузити значення до механічного замикання.

Таблиця 3.7. Витяг з документу CZ BREN 2

Оригінал (укр)	EN	DE	Джерело
«Вимоги щодо маркування та ідентифікування ... можуть містити вимоги щодо специфічного маркування ... притаманного тільки певній групі однорідних виробів ОБТ.»	Marking and identification requirements may include provisions for specific marking applicable only to certain families of AME items.	Anforderungen an Kennzeichnung und Identifizierung können Vorgaben für spezifische Kennzeichnung enthalten, die nur für bestimmte Gruppen gleichartiger Wehrtechnik-Erzeugnisse gilt.	ВСТ 20.39:0000.001:2025(02), Д1.17

Модальність «можуть містити» відтворено як *may include / können ... enthalten*. Збережено семантику «однорідних виробів» як *families/groups of like items / Gruppen gleichartiger ...* для точності предметної сфери маркування.

Наведену серію таблиць структуровано за двома жанрами: нормативний стандарт і інструкція користувача. У нормативному матеріалі домінує стратегія кальки стрижневих термінів із жанровою нормалізацією операторів (*sets/establishes; legt ... fest/gemäß festgelegt*), що забезпечує сумісність аббревіатур LC/LZ, GTR/ATA, SGTR/S-ATA і знімає ризик семантичних відхилень у дефінітивному ряді [ВСТ 20.39:0000.001:2025(02): розд. 1.1–1.2; 4; Д1.17]. В інструктивному матеріалі застосовано функціональні еквіваленти імперативів і уніфікацію технічних назв механізмів (*bolt carrier/chamber; Verschlussträger/Patronenlager*), з обов'язковим збереженням критичних попереджень у версалах і маркерів інтерфейсу «1/A», що підтримує читабельність і безпековий реєстр тексту [CZ BREN 2].

Для практичної частини застосовано чотириоператорну типологію перекладацьких стратегій, що узгоджується з класичними описами перекладацьких трансформацій (*calque/through-translation, equivalent/established equivalent, descriptive translation, transcription/transliteration*) у термінознавстві та перекладознавстві. Окремо виділено калькування (через-переклад) як спосіб творення нормативних українських відповідників шляхом покомпонентного відтворення англійської моделі, що демонструє діаграма 1:

Рис. 3.1. Розподіл типу перекладу в корпусі англо-українського словника-мінімуму

Потрібно зазначити, що дані лексеми охоплюють підмови озброєння й техніки, управління військами, картографії, зв'язку, ППО/авіації, логістики, радіофразеології, навчально-строевої підготовки тощо.

Очевидно, що калька є найбільшою категорією (понад третина корпусу). Це очікувано для військових підмов, де модель N+N, Adj+N, X-to-Y продуктивна й природно відтворюється українськими синтаксико-словотвірними ресурсами (компонування ознаки + ядра, прикладкові конструкції, сполуки з прийменниковими моделями «повітря – повітря» тощо).

Приклади перекладу через калькування:

- *air defense* → **протиповітряна оборона**; *air defense artillery* → **зенітна артилерія**; *fire support* → **вогнева підтримка**; *field manual* → **польовий устав**; *main battle tank* → **основний бойовий танк**; *combat power* → **бойова міць / бойові можливості**;

- *close air support* → **безпосередня авіаційна підтримка**; *combined arms operation* → **загальновійськова операція**; *command post* → **командний пункт**;
- *air-to-air missile* → **ракета «повітря – повітря»**; *air-to-surface tactical missile* → **тактична ракета «повітря – поверхня»**;
- *ballistic missile defense* → **оборона проти балістичних ракет**; *electronic warfare* → **радіоелектронна боротьба**;
- *fragmentary order (FRAGO)* → **частковий бойовий наказ / бойове розпорядження**;
- *logistics release point* → **пункт видачі матеріальних засобів**; *engineer support* → **інженерне забезпечення**.

Можна стверджувати, що калька зберігає **структуру ознак** поняття (носій дії, вид дії, сфера застосування), мінімізує семантичний шум і полегшує входження терміна в терміносистему (зв'язки «родо-видові», «частина-ціле»). Це класичний шлях інституціоналізації терміна у військовій мові.

Домінування кальки (35,9 %) пояснюється структурною сумісністю англійських і українських моделей терміносполук, а також потребою системності: через-переклад прозора відбиває системні зв'язки понять (*air defense* ↔ *ADA* ↔ *AD GM system* тощо) і легко масштабується на похідні одиниці (*support, unit, materiel* → **забезпечення, підрозділ, техніка**).

Еквівалент поступається кальці: у багатьох випадках існує традиційний український термін, що не є покомпонентним калькуванням (історично закріплена українська номінація).

- Приклади перекладу через еквівалент: *ammunition* → **боєприпаси** (не *амуніція*); *foxhole* → **окоп**; *field artillery* → **польова артилерія** (загальна назва роду військ);
- *Marine Corps* → **Корпус морської піхоти**; *military police* → **військова поліція**; *frigate* → **фрегат**; *destroyer* → **есмінець**;
- *Reserve* → **резерв**; *brigade* → **бригада**; *battalion* → **батальйон**.

Еквіваленти (29,4 %) – це ядро традиційної української військової терміносистеми, сформованої ще до інтенсивної англомовної стандартизації (роди військ, класичні зразки озброєнь, титули/посади). Тут спрацьовує правило узусу: якщо в мові-реципієнті вже є нормативна назва (наприклад, окоп, боєприпаси, фрегат), її збереження підсилює сталості терміносистеми. Переклау через еквівалент відповідає стратегії усталених відповідників (*established equivalent*) у термінотлумаченні: пріоритет надається традиції системи-реципієнта, якщо вона не руйнує поняттєвих меж і узгоджується зі стандартами (принцип «узусу терміносистеми»).

Опис у дослідженні майже дорівнює частці еквівалентів. Він переважає в підкорпусах команд, радіофразеології, навчальних норм, специфічних процедур/кваліфікацій, а також там, де потрібне тлумачення одиниць виміру та умовних скорочень.

Значний пласт описів (28,0 %) зумовлений жанровою природою корпусу: навчальні нормативи (*2-mile run; cadence; fitness tests*) – потребують експлікації одиниць виміру, традицій та інструктивних нюансів; складні багатокомпонентні найменування (*battle damage assessment and repair; intelligence preparation of battlefield*) – уникають надмірно важких кальок, на користь читабельного опису.

Приклади описового перекладу:

- *2-mile run* → **крос на дистанцію в 2 милі (3219 метрів);**
- *administrative movement* → **перевезення/пересування в умовах відсутності впливу противника;**
- *approach march* → **висування з глибини; марш з метою зближення;**
- *battle damage assessment and repair* → **визначення/оцінка ступеня пошкоджень та ремонт;**
- *hasty defense* → **оборона на швидко обладнаних позиціях;**
- *Beast Barracks* (slang) → **курс молодого бійця (КМП/академічний сленг);**

- *CAI* → управління, зв'язок, комп'ютерне забезпечення і розвідка (розшифрування абрєвіатури);
- *foreign internal defense* → іноземна допомога для забезпечення внутрішніх функцій держави (США).

Транскрипція/транслітерація природно невелика: вона застосовується до абрєвіатур, власних назв, комерційних/власних найменувань та кількох інтернаціоналізмів, іноді в парі з розшифруванням. Невеликий, але стабільний прошарок трансліту (6,7 %) підтримує міжсистемну ідентифікацію: коди, маркування, абрєвіатури й назви виробника (модель/сімейство) краще не «перекладати», а супроводжувати тлумаченням при першій згадці.

Одержані дані показують тріаду ядра сучасної української військової термінології: калькування – провідний механізм нормування й систематизації назв; усталені еквіваленти – історично закріплений фонд термінів; опис – інструмент точного подання процедур, норм і команд. Ця конфігурація узгоджується з науковою традицією: концептоорієнтованим підходом ISO/TC 37 і DIN (термін як поєднання дефініції та позначення), а також принципом «один термін – одне поняття» у Вюстера, Арнца, Піхта й Шмітца.

Тому базовою стратегією перекладу мають бути усталений еквівалент (за наявності узусу) або калька з дотриманням українських словотвірних і синтаксичних моделей; опис доцільний як компенсатор для команд, нормативів та багатокомпонентних абрєвіатур; транскрипція/транслітерація – для ідентифікаторів (назв систем, індексів, міжнародних абрєвіатур). Усі рішення слід постійно звіряти з фаховим ужитком і стандартами.

Висновок до розділу 3

Здійснено емпіричну верифікацію стратегій перекладу військової термінології на матеріалі нормативного стандарту ВСТ 20.39:0000.001:2025(02) та інструкції користувача CZ BREN 2, а також зіставлено отримані рішення з кодифікованими англомовними джерелами НАТО/США.

Для інструктивного матеріалу результативною була стратегія функціонального еквівалента з уніфікацією термінів керівництв. Імперативи подано типовими шаблонами *follow/ensure/engage* та інфінітивно-пасивними конструкціями у німецькій, з обов'язковим збереженням версалів у попередженнях. Технічні назви вузлів узгоджено з виробничою нормою: *bolt carrier / Verschlusssträger; chamber / Patronenlager*. Маркери інтерфейсу «1/A» залишено без перекладу як елементи графіки приладу.

Побудовано робочу схему інтеграції термінів у «Двомовний глосарій із коментарями перекладацьких рішень»: кожна лема має UA–EN–DE зв'язування, статус стратегії (калька/еквівалент/адаптація), жанр, скорочення та цитоване джерело. Такий формат забезпечує керованість терміносистеми на рівні розділу і придатний для масштабування на інші корпуси документів.

Обмеження: не всі натівські дефініції мають прямі структурні відповідники в українських стандартах; у цих випадках застосовано описові або комбіновані рішення з примітками в глосарії. Технічні назви елементів зброї звірялися з мануалом виробника; однак для міжвідомчого вжитку бажана додаткова валідація проти національних настанов із термінологічної уніфікації.

Підтверджено доцільність поєднання двох базових стратегій – термінологічної кальки в нормативному жанрі та функціонального еквівалента в інструктивному. Регулярне звірення з AAR-06/AAR-15/DoD Dictionary і фіксація рішень у локальному глосарії забезпечують стабільність та відтворюваність перекладу. Запропонований формат міні-таблиць водночас демонструє процес ухвалення рішень і створює готовий масив для подальшого розширення глосарію у додатках А та Б.

ВИСНОВКИ

У роботі доведено, що переклад військової термінології потребує диференційованих стратегій залежно від жанрової природи джерела. Для нормативних документів результативною виявилася комбінація калькування стрижневих термінів із жанровою нормалізацією операторів типу «встановлює/установлюють», що системно було передано як *sets/establishes* та *legt ... fest*. Такий підхід зберігає дефінітивну точність і забезпечує внутрішню узгодженість терміносистеми, зокрема у блоці загальних технічних вимог і скорочень (ЖЦ, ЗТВ, СЗТВ).

Для інструктивних матеріалів найкращі результати дало використання функціональних еквівалентів із суворою уніфікацією інструктивних імперативів (*follow, ensure, engage / Befolgen Sie, sicherstellen, wird aktiviert*) та вузлових назв механізмів (*bolt carrier/chamber ↔ Verschlussträger/Patronenlager*). Збереження версалів у попередженнях і незмінність маркерів інтерфейсу («1/A») відтворюють безпековий реєстр і практики читання технічних інструкцій, не спотворюючи експлуатаційні дії користувача.

Крос-алігнмент з кодифікованими джерелами НАТО та США підтвердив доцільність прив'язки українських відповідників до AAR-06/AAR-15 та DoD Dictionary. Фіксація правил «перша згадка – повна форма + акронім; далі – акронім» мінімізує варіативність і підвищує інтеперабельність перекладу в багатомовних колективах. Ключові одиниці на кшталт SOP, SITREP, AO, ROE були стабільно відтворені з прив'язкою до офіційних дефініцій і рекомендованих скорочень.

Емпіричні міні-таблиці «один фрагмент + пояснення» показали продуктивність мапування англомовних структур Adj+N, N+N та N-of-N в українські іменникові сполуки з родовим ядром або прикметникові утворення. Таке згортання зберігає категоріальну межу між родовим і видовим поняттями та відповідає нормам офіційно-ділового стилю української, що особливо важливо в дефінітивних і приписових контекстах.

Створений «Двомовний глосарій із коментарями перекладацьких рішень» виконує функцію операційної пам'яті: кожна лема має зв'язування UA–EN–DE, позначену стратегію (калька/еквівалент/адаптація), жанрову належність, статус аббревіатури, контекст використання та точне джерело. Це спрощує подальшу уніфікацію в суміжних документах і підтримує відтворюваність рішень у майбутніх перекладацьких циклах.

Практична цінність результатів полягає у придатності напрацьованої процедури для швидкого розгортання стандартизованих терміносистем у змішаних корпусах текстів: від статутів і стандартів до керівництв користувача і тактичних інструкцій. Запропонований формат міні-таблиць демонструє процес прийняття рішення, а не лише фінальний варіант перекладу, що важливо для навчання і внутрішнього рецензування.

Обмеження роботи пов'язані з неповною структурною відповідністю між національними стандартами і натівськими дефініціями, а також із потенційними розбіжностями між виробничими мануалами різних виробників. Це компенсовано системним звіренням із кодифікованими словниками НАТО/США та описовими примітками у глосарії.

Підсумовуючи, поєднання стратегії термінологічної кальки для нормативних текстів і функціональних еквівалентів для інструктивних матеріалів, підкріплене обов'язковим звіренням із AAR-06/AAR-15/DoD Dictionary та фіксацією рішень у локальному глосарії, забезпечує стабільний, узгоджений і відтворюваний переклад. Модель може бути масштабована на інші підсектори військово-технічного дискурсу, включно з картографічними позначеннями AAR-6 і суміжними галузевими керівництвами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Акульшина, Н. (2016). Сучасна військова термінологія: когнітивно-прагматичні виміри (на матеріалі перської, української та англійської мов): дис. ... канд. філол. наук. Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
- Акульшина, Н. (2011). Поняття «військового» та «воєнного» дискурсів – об’єктивна тотожність та/чи перманентна протилежність. *Studia Linguistica*. 5, 458-462.
- Амеліна, С., Пилипенко, П. (2023). Термінологізація як спосіб сучасного термінотворення (на матеріалі німецької військової фахової лексики). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 64.14–18.
- А. Англо-український військовий словник-мінімум. (б. д.). Система дистанційного вивчення іноземної мови. Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <https://adl.lndc.knu.ua/ua/chapter/491> (дата звернення: 1.10.2025).
- Балабін, В. (2002). Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. К.: Логос.
- Балабін, В. (2018). Теоретико-концептуальні основи військового перекладу. *Філологічні трактати*. 10, 1.7-18.
- Балабін В. (2011). Зміст та структура лінгвістичного забезпечення військ (сил). *Військова освіта і наука: сьогодні та майбутнє: збірник доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції* (Київ, 24- 25 листопада 2011 р.). Київ: ВІКНУ, 95-96.
- Білан, М. (2010). Лексико-семантичні проблеми військового перекладу. Київ: Логос.
- Білозерська, Л., Вознесенко, Н., Радецька, С. (2010). Термінологія та переклад. Навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця: Нова книга.

Великий тлумачний словник сучасної української мови (2009). Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун».

VST 20.39:0000.001:2025(02). Комплексна система загальних технічних вимог до озброєння та військової техніки. Система загальних технічних вимог до видів (типів) озброєння та військової техніки. Основні положення. (б. д.). Міністерство оборони України. <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/vst-20-39-0000-001-2025-02-kompleksna-sistema-zagalnih-tehnicnih-vimog-do-ozbroyennya-ta-vijskovoyi-tehnik-i-sistema-zagalnih-tehnicnih-vimog-do-vidiv-tipiv-ozbroyennya-ta-vijskovoyi-tehnik-i-osnovni-polozhennya>

Зайцева, М. (2013). Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені МП Драгоманова. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов.* 10: 96-102.

Євченко, Р. І. (2025). Специфіка репрезентації військової термінології в перекладі. У А. Г. Латигіна (ред.), *Сучасні лінгвістичні дискурси: проблеми та реалії: тези доповідей науково-методичного семінару.* 20.02.2025. Київ: Державний торговельно-економічний університет. DOI 10.31617/k.knute.2025-02-20.

Карпенко, Ю. (2006). Вступ до мовознавства. Київ: «Академія».

Квитко, І. (1976). Термін у науковому документі. Вища школа.

Коваленко, Д., Литвинська, Т. (2024). Теоретичні і практичні засади військового перекладу в контексті лінгвістичного забезпечення НГУ. Проблеми ефективності професійної мовної комунікації в умовах інформаційної агресії : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю (м. Київ, 26 квіт. 2024 р.). Київ : Київський інститут НГУ. 273–277.

Козуб Л. (2005). Соціолінгвістичні особливості просодичної організації тексту англійської комерційної телереклами (експериментально-фонетичне дослідження) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Запорізький національний ун-т. Запоріжжя.

Матюша, П. (2008). Франкомовні та румуномовні назви військових структур в українському перекладі: автореф. дис. канд. філол. наук. Київ.

Міністерство оборони України. Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. (2018). *Військовий стандарт 01.003.001 (Видання 1) Адміністративна діяльність. Лінгвістичне забезпечення військ (сил). Основні положення (ВСТ 01.003.001)*. Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: https://milstand.knu.ua/uploads/p_573_19168698.pdf (дата звернення: 1.10.2025).

Науково-дослідний інститут військово-спеціального озброєння та військової техніки. (2022). Посібник щодо застосування озброєння іноземного виробництва у Збройних Силах України. Частина 1: Стрілецьке озброєння (M16 (M4), P-64, Uzi, FN FAL, CZ P-10, CZ BREN 2MS). URL:

https://drive.google.com/file/d/1jGxjp1YNu7hfKaD3z_96LXSrH25OKR0a/view

(дата звернення: 1.10.2025).

Нікіфорова, О. (2015). Передумови становлення наукової школи військового перекладу в Україні. *Лінгвістика ХХІ століття*. 107-120.

Нікіфорова, О. (2016). Класифікація текстів у військовому перекладі. *Філологічні трактати*. 8, 4. 33-41.

Ольховська, Н., Постоловська, І. (2019). Лексико-семантичні особливості німецькомовної терміносистеми аграрної сфери. *Міжнародний філологічний часопис*. Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 10. 2. 91–97.

Онуфрієнко, Г. (1996). Україномовна військова термінолексика: сучасний стан і проблеми перекладу. *Проблеми української науковотехнічної термінології: тези доповідей 4-ої міжнар. наук. конф.*. Львів, 137-138.

Пилипенко, О., Пилипенко П. (2023). Фахова мова (Fachsprache) і термін (Terminus): генеза і розвиток наукових категорій в українській та німецькій мовах. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*. 56. 49-58.

Пилипенко О., Кобилинська О. (2011). Неологізми в фаховому мовленні (на матеріалі військової лексики). *Studia Lingua: актуальні проблеми лінгвістики і методики*. Національний університет біоресурсів і природокористування України. Науковий альманах. Вип. 1. Київ. 28–38.

Скороходько, Е. (2006). Термін у науковому тексті. Київ: Логос.

Словник української мови: в 11 т. (1970). Київ: Наукова думка.

Словник української мови: в 11 т. (1976). Київ: Наукова думка.

Юндіна, О. (2013). Жанрово-стильова обумовленість лексичних трансформацій в перекладі текстів військової тематики: автореф. дис. ...канд. філол. наук. ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». Одеса.

Янчук, С. (2014). Неперервність традицій військового перекладу в Україні. *Мовні і концептуальні картини світу*, 50 (2). 544-551.

Янчук, С. (2012). Особливості перекладу військової документації миротворчих місій ООН та НАТО: автореф. дис. канд. філол. наук. Київ.

Allers, E. (2021). *Problematik bei der Übersetzung von den militärischen Fachwörtern: Die Übersetzungsprobleme am Beispiel des Sprachenpaars DeutschLettisch*. AV Akademikerverlag.

Arntz, R., Picht, H., Mayer, F. (2009). Einführung in die Terminologiearbeit. Hildesheim: Zürich. New York.

ATE (*Interactive Terminology for Europe*) (б. д.). URL: <https://iate.europa.eu/home> (дата звернення: 3.09.2025).

Bahach, I. (2023). Rhetorischer Aspekt des militärischen und politischen Wortschatzes in deutschen Nachrichtentexten: Германістика в транскультурній перспективі. *Матеріали XXX Міжнародної конференції Асоціації українських германістів*. Львів: ПАІС. 15-17.

Balder, H.G. (1987). *Militärische Metaphern in der deutschen Literatur: Von der Romantik bis zur Moderne*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

Baker, M. (2018). *In other words: A coursebook on translation*. Routledge.

Cabré, M. Teresa. (1999). *Terminology: Theory, Methods and Applications*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Chalyan-Daffner, K. (2019). *Militärsprache der Bundeswehr Übersetzungsorientierte Untersuchung mit einem Glossar in Deutsch-RussischArmenisch*. Masterarbeit. Universitätsbibliothek. Heidelberg.

Council of Europe English Style Guide. (2017). Editorial Unit Documents and Publications Production Department (SPDP). URL: <https://rm.coe.int/0900001680931354> (дата звернення: 15.09.2025).

Counter-sUAS Strategy. (2021). U.S. Department of Defense. (дата звернення: 1.10.2025). <https://media.defense.gov/2021/Jan/07/2002561080/-1/-1/0/DEPARTMENT-OF-DEFENSE-COUNTER-SMALL-UNMANNED-AIRCRAFT-SYSTEMS-STRATEGY.pdf> (дата звернення: 1.10.2025).

Department of the Air Force. (2019). *Air Force doctrine publication 3-60: Targeting*. LeMay Center for Doctrine Development and Education. URL: https://www.doctrine.af.mil/Portals/61/documents/AFDP_3-60/3-60-AFDP-TARGETING.pdf (дата звернення: 15.09.2025).

Department of the Air Force. (2023). *Air Force doctrine publication 3-85: Targeting*. LeMay Center for Doctrine Development and Education. URL: https://www.doctrine.af.mil/Portals/61/documents/AFDP_3-85/AFDP%203-85%20Electromagnetic%20Spectrum%20Ops.pdf (дата звернення: 12.09.2025).

DoD Dictionary of Military and Associated Terms. (2025). Washington, DC: Joint Staff URL: <https://www.tradoc.army.mil/wp-content/uploads/2020/10/AD1029823-DOD-Dictionary-of-Military-and-Associated-Terms-2017.pdf> (дата звернення: 1.10.2025).

Einsatzlexikon. Bundeswehr. URL: <https://www.bundeswehr.de/de/auftrag/einsaetze/einsatzlexikon-83034> (дата звернення: 1.10.2025).

EMSOpedia. *Electro Magnetic Spectrum Operation (EMSO)*. URL: <https://www.emsopedia.org/> (дата звернення: 1.10.2025).

English-ukrainian-military-dictionary (2019). URL: <https://www.english-ukrainian-military-dictionary.org/> (дата звернення: 16.10.2025).

English Style Guide. (2025). European Commission, Directorate-General for Translation. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2023-11/styleguide_english_dgt_en.pdf (дата звернення: 16.10.2025).

European Union (2022) Publications Office of the European Union. Interinstitutional Style Guide.

URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01ed788a-d266-11ec-a95f-01aa75ed71a1>

(дата звернення: 26.09.2025).

Fluck, H. (1996). *Fachsprachen: Einführung und Bibliographie*, A. Francke Verlag, Tübingen und Basel.

Gambier, Y., Doorslaer Van L. (2021). *Handbook of Translation Studies*. John Benjamins Publishing Company, V. 5.

Glück, H., Häberlein, M. (2014). *Militär und Mehrsprachigkeit im neuzeitlichen Europa*. Hrsg. von Helmut Glück und Mark Häberlein, Wiesbaden: Harrassowitz (Fremdsprachen in Geschichte und Gegenwart, 14, 202-204).

Gratzer, M. (2020). *Ausbildungsziel Militärsprache*. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.truppendienst.com/themen/beitraege/artikel/ausbildungsziel-militaersprache> (дата звернення: 14 жовтня 2025 року).

ISO 10241-1:2011. *Terminological entries in standards – Part 1: General requirements and examples of presentation*. Geneva: ISO. URL: <https://cdn.standards.iteh.ai/samples/40362/b2a26e88af46434e8ed7c08ed589aa36/ISO-10241-1-2011.pdf> (дата звернення: 6.09.2025).

ISO 10241-1:2011. *Terminological entries in standards – Part 1: General requirements and examples of presentation*. Geneva: ISO. URL: <https://cdn.standards.iteh.ai/samples/40362/b2a26e88af46434e8ed7c08ed589aa36/ISO-10241-1-2011.pdf> (дата звернення: 6.09.2025).

ISO 1087:2019. *Terminology work and terminology science – Vocabulary*. Geneva: ISO. URL: <https://cdn.standards.iteh.ai/samples/62330/f8493dfbf02f4f23b9d9524832aa0b9b/ISO-1087-2019.pdf> (дата звернення: 6.09.2025).

ISO 12620:2019. Management of terminology resources – Data category specifications. Geneva: ISO. URL:

<https://cdn.standards.iteh.ai/samples/69550/5b015de941e14bf3abf9629cb07220d1/ISO-12620-2019.pdf> (дата звернення: 29.09.2025).

ISO 26162-1:2019 Management of terminology resources – Terminology databases – Part 1: Design. Geneva: ISO, 2019.

ISO 704:2022. Terminology work – Principles and methods. Geneva: ISO. URL:

<https://cdn.standards.iteh.ai/samples/79077/2dd50250582e4a9fa3420af5da705572/ISO-704-2022.pdf> (дата звернення: 7.09.2025).

ISO. ISO 1087:2019 Terminology work and terminology science — Vocabulary. Geneva: ISO, 2019 (підтверджено 2025).

JAPCC. Countering Unmanned Aircraft Systems — A Comprehensive Approach. Kalkar/Uedem: Joint Air Power Competence Centre, 2020. URL:

<https://www.japcc.org/wp-content/uploads/A-Comprehensive-Approach-to-Countering-Unmanned-Aircraft-Systems.pdf> (дата звернення: 2.09.2025).

JP 3-09. Joint Fire Support. (2010). Washington, DC: Joint Staff. URL: <https://api.army.mil/e2/c/downloads/361884.pdf> (дата звернення: 1.09.2025).

JP 3-09.3. Close Air Support. Washington, DC: Joint Staff. URL: https://www.bits.de/NRANEU/others/jp-doctrine/jp3_09_3%2809c%29.pdf (дата звернення: 1.09.2025).

Just, A. (2012). Die Entwicklung des deutschen Militärwortschatzes in der späten frühneuhochdeutschen Zeit (1500-1648). Schriften zur diachronen und synchronen Linguistik. Band 3. Frankfurt am Main. Berlin. Bern. Bruxelles. New York. Oxford. Warszawa. Wien. Peter Lang.

Kaczmarek, J. (1990). Metodyka opracowywania terminów wojskowych, Warszawa.

Klemensiewicz, Z. (1953). O różnych odmianach współczesnej polszczyzny, Warszawa: Państw. Instytut Wydawniczy.

Lambauer, F. (2010). *Militärwörterbuch. Military Dictionary. DeutschEnglisch*

/Englisch-Deutsch Hardcover. Vehling Verlag.

Marouzeau, J. (1951). *Lexique de la terminologie linguistique: français, allemand, anglais, italien*. Librairie orientaliste Paul Geuthner.

NATO AJP-3 (2025). NATO standard allied joint doctrine for the conduct of operations. URL: https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-3_EDC_V1_E_2490.pdf

(дата звернення: 12.10.2025).

NATO AJP-3.2 (2022). NATO standard allied joint doctrine for land operations. URL: https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-3.2_EDB_V1_E_2288.pdf (дата звернення: 28.09.2025).

NATO AJP-3.3 (2016). NATO standard allied joint doctrine for land operations. URL: https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-3.3_EDB_V1_E_3700.pdf (дата звернення: 28.09.2025).

NATO AJP-3.9. (2021). NATO standard allied joint doctrine for land operations. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/618e7da28fa8f5037ffaa03f/AJP-3.9_EDB_V1_E.pdf (дата звернення: 28.09.2025).

NATO AJP-3.5 (2021a). NATO standard allied joint doctrine for land operations. URL: https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-5_EDA_V2_E_2526.pdf (дата звернення: 25.09.2025).

NATO AAP-06. NATO Glossary of Terms and Definitions. Brussels: NATO Standardization Office. URL: [https://www.coemed.org/files/stanags/05_AAP/AAP-06_2020_EF_\(1\).pdf](https://www.coemed.org/files/stanags/05_AAP/AAP-06_2020_EF_(1).pdf) (дата звернення: 26.09.2025).

NATO AAP-15. NATO Glossary of Abbreviations Used in NATO Documents and Publications. Brussel. URL: <https://archives.nato.int/nato-glossary-of-abbreviations-used-in-nato-documents-and-publications> (дата звернення: 7.09.2025).

NATOTerm. NATO Terminology Database. Brussels: NATO Standardization Office. URL: <https://www.natolibguides.info/az.php> (дата звернення: 5.10.2025).

NATO Standardization Office. AAP-06(2020) NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French). Brussels: NSO, 2020.

NATO Standardization Office (NSO) (2013) NATO Glossary of Abbreviations Used in NATO Documents and Publications. NATO AAP-15. Brussel. URL: <https://archives.nato.int/nato-glossary-of-abbreviations-used-in-nato-documents-and-publications> (дата звернення: 26.09.2025).

NATO Standardization Office. AAP-15 NATO Glossary of Abbreviations Used in NATO Documents and Publications, Ed. 2021. Brussels: NSO, 2021.

NATO Library. NATO Terminology Database. Brussel. URL: <https://archives.nato.int/nato-glossary-of-abbreviations-used-in-nato-documents-and-publications> (дата звернення: 26.09.2025).

Packeiser, K. (2013). The General Theory of Terminology: A Literature Review and a Critical Discussion. Master's thesis, Cand.ling.merc, International Business Communication.

Sager, J. (1990). Practical Course in Terminology Processing. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Slater, A. (2015). Militärsprache: die Sprachpraxis der Bundeswehr und ihre geschichtliche Entwicklung (unter Mitwirkung von Arno Fischer). Freiburg i.Br.; Berlin; Wien: Rombach Verlag.

Temmerman, R. Towards (2000). New Ways of Terminology Description: The Sociocognitive Approach. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Winter, M. (1995). Das Dolmetscherwesen im Dritten Reich. Gleichschaltung und Indoktrinierung. History & Political Science. Series: InterPartes, Peter Lang. Internationaler Verlag der Wissenschaften. V.10.

Yanchuk, S., Kozub, L., & Stepanecko, O. (2024). International peacekeeping discourse: Linguistic compatibility of Ukrainian peacekeepers with their international counterparts. Cogito, 16(1).

ДОДАТКИ

Додаток А. Двомовний глосарій військових термінів EN/DE→UKR

Мова	Лема (EN/DE)	Повна форма/Абревіатура	Абревіатура	УКР	Жанр	Стратегія	D/G/N	Джерело визначення (коротко)	Контекст
EN	<i>rules of engagement</i>	rules of engagement (ROE)	ROE	правила застосування сили (ROE)	doctrine/order	EQ	✓/✓/✓	директиви щодо умов та обмежень застосування сили	ROE were updated for Phase II.
DE	<i>Einsatzregeln</i>	Einsatzregeln (ROE)	ROE	правила застосування сили (ROE)	doctrine/order	EQ	✓/✓/✓	dienstliche Regeln für den Waffengebrauch	Einsatzregeln (ROE) gelten ab 00:00Z.
EN	<i>close air support</i>	close air support (CAS)	CAS	безпосередня авіаційна підтримка (CAS)	directive/manual	EQ	✓/✓/✓	air action by fixed- and rotary-wing aircraft against hostile targets in close proximity to friendly forces	CAS on station for JTAC tasking.
DE	<i>Luftnahunterstützung</i>	Luftnahunterstützung (CAS)	CAS	безпосередня авіаційна підтримка (CAS)	directive/manual	EQ	✓/✓/✓	Luftunterstützung in unmittelbarer Nähe eigener Truppen	Luftnahunterstützung (CAS) angefordert.
EN	<i>air tasking order</i>	air tasking order (ATO)	ATO	план-наказ на застосування	order/plan	EQ/CAL	✓/✓/✓	tasking document for air operations	ATO D+1 released to units.

				авіації (АТО)					
EN	<i>airspace control order</i>	airspace control order (ACO)	ACO	наказ з контролю повітряного простору (ACO)	order/plan	EQ/CAL	✓/✓/✓	orders establishing airspace control measures	ACO effective 0600Z.
EN	<i>fire support coordination line</i>	fire support coordination line (FSCL)	FSCL	рубіж координації вогневої підтримки (FSCL)	planning/order	CAL	✓/✓/✓	a control measure beyond which all fires must be coordinated with affected commanders	FSCL shifted 5 km east.
EN	<i>joint fires element</i>	joint fires element (JFE)	JFE	елемент об'єднаної вогневої підтримки (JFE)	planning/doctrine	EQ	✓/✓/✓	coordination cell for joint fires	JFE consolidated at JTF HQ.
EN	<i>weapons control status</i>	weapons control status (WCS)	WCS	режим контролю застосування озброєння (ППО) (WCS)	instruction/order	EQ	✓/✓/✓	prescribes conditions for weapons employment (Free/Tight/Hold)	WCS set to Weapons Tight.
EN	<i>time-sensitive target</i>	time-sensitive target (TST)	TST	часокритична ціль (TST)	targeting/doctrine	EQ	✓/✓/✓	target requiring immediate response	TST identified in AO West.
DE	<i>zeitkritisches Ziel</i>	zeitkritisches Ziel (TST)	TST	часокритична ціль (TST)	targeting/doctrine	EQ	✓/✓/✓	Ziel, das sofortige Reaktion erfordert	TST gemäß ROE bekämpfen.
EN	<i>electromagnetic</i>	electromagnetic	EMSO	операції в	doctrine/man	EQ	✓/✓/✓	coordinated	EMSO plan

	<i>spectrum operations</i>	spectrum operations (EMSO)		електромагнітному спектрі (EMSO)	ual		/✓	military actions in the EMS	annexed to OPLAN.
DE	<i>Operationen im elektromagnetischen Spektrum</i>	Operationen im elektromagnetischen Spektrum		операції в електромагнітному спектрі	doctrine/manual	EQ	✓/✓ /✓	militärische Maßnahmen im EMS	OIES im Annex K.
EN	<i>counter-small unmanned aircraft systems</i>	counter-small unmanned aircraft systems (C-sUAS)	C-sUAS	протидія малим безпілотним авіаційним системам (C-sUAS)	strategy/manual	EQ	✓/✓ /✓	measures to detect, track, and defeat sUAS	C-sUAS posture elevated near FOB.
DE	<i>Abwehr von UAS</i>	Abwehr von UAS		протидія безпілотним авіаційним системам	strategy/manual	EQ	✓/✓ /✓	Abwehrmaßnahmen gegen UAS	Abwehr von UAS priorisiert.
DE	<i>Lagezentrum</i>	Lagezentrum		ситуаційний центр	organizational	EQ	✓/✓ /✓	Stelle zur Lagebearbeitung	Lagezentrum meldet stündlich.
DE	<i>Führungsunterstützungssystem</i>	Führungsunterstützungssystem		система забезпечення управління	technical/manual	CAL	✓/✓ /✓	System zur Unterstützung der Führung	FüUstgSys Upgrade Phase 2.
DE	<i>Aufklärungsdrohne</i>	Aufklärungsdrohne		БПЛА розвідки	technical	EQ	✓/✓ /✓	unbemannte Luftfahrzeuge zur Aufklärung	Aufklärungsdrohne über AO Süd.
EN	<i>operation plan</i>	operation plan (OPLAN)	OPLAN	план операції (OPLAN)	planning	EQ	✓/✓ /✓	plan for conduct of operations	OPLAN 201 approved.
EN	<i>operation order</i>	operation order (OPORD)	OPORD	наказ на операцію (OPORD)	order	EQ	✓/✓ /✓	directive to subordinate commanders	OPORD 04/XX FRAGO 1

									issued.
EN	<i>area of operations</i>	area of operations (AO)	AO	район операції (AO)	planning/order	EQ	✓/✓ /✓	geographical area where a commander conducts operations	AO expanded northward.
EN	<i>area of responsibility</i>	area of responsibility (AOR)	AOR	район відповідальності (AOR)	planning/order	EQ	✓/✓ /✓	geographical area assigned to a commander	AOR boundaries updated.
EN	<i>common operational picture</i>	common operational picture (COP)	COP	спільна оперативна обстановка (COP)	C2/ISR	ADAPT/EQ	✓/✓ /✓	shared display of relevant operational information	COP synchronized at 1200Z.
DE	<i>gemeinsames Lagebild</i>	gemeinsames Lagebild (COP)	COP	спільна оперативна обстановка (COP)	C2/ISR	ADAPT/EQ	✓/✓ /✓	gemeinsame Darstellung der Lage	Lagebild COP aktualisiert.
EN	<i>lines of communication</i>	lines of communication (LOC)	LOC	лінії сполучення (LOC)	planning	ADAPT	✓/✓ /✓	routes connecting operating military forces	LOC secured along MSR Alpha.
EN	<i>medical evacuation</i>	medical evacuation (MEDEVAC)	MEDEVAC	евакуація поранених (MEDEVAC)	medical	EQ	✓/✓ /✓	movement of casualties to medical treatment facilities	MEDEVAC wheels up in 10.
EN	<i>counter-battery fire</i>	counter-battery fire		контрбатареї вогонь	fires	EQ	✓/✓ /✓	fire to neutralize enemy artillery	Counter-battery fire requested.
EN	<i>forward operating base</i>	forward operating base (FOB)	FOB	передова операційна база (FOB)	logistics/operations	EQ	✓/✓ /✓	secured forward position for	FOB Bravo at IOC.

								operations support	
DE	<i>Gefechtsstand</i>	Gefechtsstand		пункт управління	C2	EQ	✓/✓ /✓	Führungseinrichtung einer Truppe	Gefechtsstand verlegt.
DE	<i>Gefecht der verbundenen Waffen</i>	Gefecht der verbundenen Waffen		бій з'єднаних родів військ	doctrine	EQ	✓/✓ /✓	koordiniertes Zusammenwirken mehrerer Waffengattungen	GDvW im Lehrgang erläutert.

Додаток Б. Уривки документів для перекладу (п. 3.3)

Інструкція з експлуатації

Оригінал (укр)	EN	DE
«Для вашої власної безпеки та безпеки інших дотримуйтеся наступних інструкцій з безпеки.»	For your own safety and the safety of others, follow the safety instructions below.	Befolgen Sie zur eigenen Sicherheit und zur Sicherheit anderer die folgenden Sicherheitsanweisungen.
«Перевірка безпеки зброї – ... вийміть магазин ... потягніть затворну раму в заднє положення ... переконайтеся, що патрон витягнуто...»	Safety check of the weapon – ... remove the magazine ... pull the bolt carrier to the rear ... ensure the chamber is clear...	Sicherheitsüberprüfung der Waffe – ... Magazin entnehmen ... Verschlussträger nach hinten ziehen ... sicherstellen, dass das Patronenlager frei ist...
«Блокування гвинтівки виконується шляхом переміщення важеля перемикача в положення “S”.»	Engage the safety by moving the selector lever to “S”.	Die Sicherung wird aktiviert, indem der Wahlhebel auf „S“ gestellt wird.
«...два режими... “1” – одиночні; “A” – чергою.»	Two fire modes: “1” single-shot; “A” automatic fire.	Zwei Schussmodi: „1“ Einzelfeuer; „A“ Dauerfeuer.
Для вашої власної безпеки та безпеки інших дотримуйтеся наступних інструкцій з безпеки.	For your own safety and the safety of others, follow the safety instructions below.	Befolgen Sie zur eigenen Sicherheit und zur Sicherheit anderer die folgenden Sicherheitsanweisungen.
ПІД ЧАС ЗАРЯДЖЕННЯ ЗАВЖДИ НАЦІЛЮЙТЕ ЗБРОЮ В БЕЗПЕЧНУ ЗОНУ!	WHEN LOADING, ALWAYS POINT THE WEAPON IN A SAFE DIRECTION!	BEIM LADEN DIE WAFFE IMMER IN EINE SICHERE RICHTUNG RICHTEN!
Перевірка безпеки зброї – вийміть магазин; потягніть затворну раму назад; переконайтеся, що патронник порожній.	Safety check of the weapon – remove the magazine; pull the bolt carrier to the rear; ensure the chamber is clear.	Sicherheitsüberprüfung der Waffe – Magazin entnehmen; Verschlussträger nach hinten ziehen; sicherstellen, dass das Patronenlager frei ist.
Блокування гвинтівки виконується шляхом переміщення важеля перемикача в положення «S».	Engage the safety by moving the selector lever to “S”.	Die Sicherung wird aktiviert, indem der Wahlhebel auf „S“ gestellt wird.
Два режими: «1» – одиночні; «A» – чергою.	Two fire modes: “1” single-shot; “A” automatic fire.	Zwei Schussmodi: „1“ Einzelfeuer; „A“ Dauerfeuer.
Плечова опора телескопічна, повністю складна; може висуватися у три положення.	Telescopic shoulder stock, fully foldable; extendable to three positions.	Teleskopische Schulterstütze, vollständig klappbar; in drei Positionen ausziehbar.

[ВІЙСЬКОВИЙ СТАНДАРТ ВСТ 20.39:0000.001:2025\(02\)](#)

Оригінал (укр)	EN	DE
Військовий стандарт, що встановлює загальні технічні вимоги до певної групи виробів озброєння та військової техніки або їхніх складових частин і типових методик (методів) їх випробування (контролювання).	Military standard that sets general technical requirements for a given group of armaments and military equipment or their components, and the typical methods (procedures) for their testing (inspection).	Militärischer Standard, der allgemeine technische Anforderungen für eine bestimmte Gruppe von Bewaffnung und Wehrtechnik oder deren Baugruppen festlegt sowie die typischen Methoden (Verfahren) zu deren Prüfung (Kontrolle).
Життєвий цикл (ЖЦ) продукції ОБТ визначає послідовність етапів від розроблення до списання.	The life cycle (LC) of AME products defines the sequence of stages from development to decommissioning.	Der Lebenszyklus (LZ) von Wehrtechnik-Erzeugnissen bestimmt die Abfolge der Phasen von der Entwicklung bis zur Aussonderung.
Вимоги щодо маркування та ідентифікування установлюють також до пакування виробів ОБТ.	Marking and identification requirements also apply to the packaging of AME items.	Anforderungen an Kennzeichnung und Identifizierung gelten auch für die Verpackung von Wehrtechnik-Erzeugnissen.
Загальні [тактико-технічні] [технічні] вимоги – сукупність параметрів, що підлягають досягненню та контролю.	General [tactical-technical] [technical] requirements are a set of parameters to be achieved and verified.	Allgemeine [taktisch-technische] [technische] Anforderungen sind ein Parametersatz, der zu erreichen und zu prüfen ist.
Вимоги щодо надійності встановлюють показники безвідмовності, довговічності та ремонтпридатності.	Reliability requirements specify indicators of dependability, durability, and maintainability.	Zuverlässigkeitsanforderungen legen Kennwerte der Ausfallsicherheit, Lebensdauer und Instandhaltbarkeit fest.